

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer: Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hírlője közül minden hirdetőnek, egy negyed-szelet sorától három krajczárért pengő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézetbe bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, november 11.

Előfizetheti helyben és Budán Emich Gusztáv ur könyvkereskedésében (Uri és kigyó utcák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüstforinttal az országban minden — azon kívül csak a cs. kir. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának” czím alatt kéretik beküldetni.

Bekövetkezvén a pesti novemberi vásár, bizodalmasan figyelmezteljük politikai lapunk t. cz olvasóit, 's különösen az ország távolabb részein lakókat, hogy ha lapunk jövő évi folyamára előfizetni szándékoznak, ezt most vásári alkalmattal legbiztosabban 's könnyebben eszközölhetik. Az előfizetési díj ugyan az marad, t. i. 1844. Január 1-től Junius végéig félévre postán küldetéssel 6 p. forint, helyben boríték nélkül 's házhoz hordással 5 p. forint. — Kül tartományokba járatandó példányok iránt legcélszerűbb mód a bécsi főpostahivatalnál rendelkezni. — Lapunkra az előfizetések helyben nem szerkesztői hivatalunkban, hanem Emich Gusztáv könyvárusznak Pesten az uri- és kigyó-utcák szögletén, s Budán a híd-fogadói-épületben levő könyvkereskedésében fogadtatnak-el.

Tartalom.

Az egyháziak bírói kiváltsága. I. — Fővárosi hírek 's események. Kinevezés. Névvagyaroslás. Pesti Leopold-vásárunk. — Országgyűlési tudósítások: Folytatása a novemb. 3-ai LXIII. országos ülésnek a mltsós Főrendeknél. (Bünt.törv.könyv felletti tanácskozás; magány-és hallgató-börtönrendszer.) Novemb. 4-én LXIII. országos ülés a nm. FÖRRknél (Indítvány a hallgató és magány-börtönrendszernek mintabörtönök általi megpróbálása iránt. Különvélemények a két rendszerről.) Ugyan e napon XCV. kerületi ülés (Városügyi választm. munkát. folyt.; kir. adó megváltatása, díj-szabályozás 'sat.) Novemb. 6-án LXIII. országos ülés a nm. FÖRRknél (További tanácskozás a büntönrendszerrel. A FÖRRdek egy magányrendszer szerinti mintabörtön felállításában megállapodnak.) Ugyan e napon XCVI. kerületi ülés (A városok ügybeni munkát életbeletetéséről a IXd. rész bevégeztetik.) — Országgyűlési rövid közlés a nov. 7. 's Skai kerületi 's országos ülésekről. Királyi városok köréből: Zombor kültanása, nemkülönben Ujvidék választó-polgársága és tanácsa viszszeveti a pestvárosi körlevelet. Spanyolország. C. Las Navas és Narvaez közt párvialal készült. — Nagybritannia. (Ünnepélyes fogadtatása Victoriának Cambridgeben. O'Connell, társai 's a repeal 'sat.) Olaszország. (Földrengés Nápolyban.) Görögország. (Az ország jelen helyzete.) Dunaí fejedelemségek (Lieven b. Belgrádban marad.) Törökország (Felhőszakadási károk. Bibesco huess-audientziát kap.) Egyéletei 's intézetei közlések. Kisdud-óvó intézet Magyarorszában terj. Egyesület. — Pesti műegyesület tartandó közgyűlése. — Pesti szegény-gyermek-korház. Pest és a Pesti Hírlap. Nyilatkozata Veszter Sándornak. Hírlapi kalászkok. Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavízjárás.

Pest, november 11. 1843.

Az egyháziak bírói kiváltsága.

II.

Minden mulandó az ég alatt! 's így, ki a polgári rendszernek örök időket ígér: az, ha nem álmodik, legfeljebb is csak meddön vágyakodik, mert vágya teljesülésbe nem menend. De bár polgári állományok, mikint nemzetek, ujak emelkednek 's a régiék enyészetbe merülnek, mert így volt ez világ kezdetétől fogva 's leend mindvégig; vannak mégis a társas élet természetéből fejlődő igazságok, vannak szempontok, mellyeket soha polgári szervezetek akárminő változékonyságában mellőzni a társas élet veszélyeztetése nélkül nem lehet, 's mik az ezernyi változások közepette jól alkalmazva üdvösen működnek! Ha pedig a már fenálló társaság szervezetének módosításáról szó támad, akkor ennek történeti 's állományi elvei szellemében üdvös csak a módosítás!

Már tagadhatlan, 's egyértelműleg bevallják a jog-és statustanárok, hogy a kiváltságok egyik főbb czélja a polgárokat nagyra, nemesre ösztönözni, buzdítani tettekre, mellyek rendkívüliségök miatt nagyobb 's elevenebb ösztönöket kivánnak. Vagy pedig azon czéltől is adatnak, hogy a terhos hivattatás betöltésére elég jogot adjanak 's elég hathatósan ingereljenek. Azonban a kiváltság nemes 's magasb erényekre csak úgy ösztönözhet, ha annak tartólétéről biztosítatunk, minden becse a kiváltságnak megfogya, ha az ingatag, ha bizonytalan, mikor vesztethi el azt az avval felruházott. Régi szójárás volt azért a jogtudósoknál, hogy „*decet concessum a principe beneficium perpetuo esse mansurum*“ azaz a fejedelemdadta kegyelmek 's kedvezéseknek állandóknak kell lenniök. És valóban törekedni épen nem volna érdemes kiváltságokért, mellyek tartósságát önkény ellen törvény nem óttalmazza! Csak ha tudjuk, hogy megnyert jogaink 's kiváltságaink állandók 's nem báb-játékai a nagyok vagy kicsinyek, a felsőbbek vagy alsóbbak kedélyének: csak akkor becsesek azok előtűk! A status bölcseségéhez tartozott tehát mindenkor, 's tartozik ma is, a kiváltságok tartós és biztos állása, különben egyáltalában meg nem felelend azon főbb czélok, mikért ezek a polgári társaságba behozatnak. E szerint a kiváltságok minden könnyelmű megtámadása azon elemeknek egyikét ingatja meg, mellyeken öszvesen 's egyenkint véve a polgári nagy erények alapemeltüi nyugszanak; — 's ez okból soha

elegendőleg nem ajánlhatunk kiméletet, gyöngéd bánást honfaink-, sőt a világ bármelyik polgárának, ha jog, 's főképen öskiváltságok eltörlése tervezetik. Menyai polgár vér folyt a kiváltságok gondatlan esorbittatása miatt: jól tudja, ki átvastá azon történeteket, mellyek a nemzeteknek kiváltságos állását megelőző, 's követő időkben előfordultak!

Sőt még akkor is, ha a kiváltságok alapjai elporlottak, 's az azokat szükségessé tett okok megszűntek, igen, még akkor is nagyon nehéz és bajteljes feladat a nemzet ereibe már átfolyt kiváltsági érzést rögtön 's kiméletlenül kiirtani. Azért előbb pártatlan lélekkel vizsgálja meg kiki, vajjon az ezen kiváltságok megszüntetését kívánó okok helyesek 's megezőfolthatatlanok-e? 's vajjon eltörlésökből nem több kár, mint nyereség várható-ó? Ezek következtében általános jog 's statuseszmékből indulván ki, hazánkban a „*privilegium fori*“¹, mint régi, mint egész nemzeti alkotmányunkon átszövődött kiváltságot eltörleni már azért is káros és veszélyes: mert a kiváltságok természete 's főbb kellékeivel öszveütköznek, 's mert általa egyéb kiváltságaink könnyen ingadozókká válhatnak! Még inkább kiviláglik ez, ha hazánkra tekintve, megvizsgáljuk: mi eredményre vezetne ez? 's vajjon az egyháziak kiváltságának megszüntetését helyes okok követelik-e?

Közelebbről tekintve hazánkat, ez a kiváltságok honának méltán nevezethetik, mert egyegy nemzetnél oly sokféle kiváltságot, mennyi a magyar korona alatt van, alig találhatni. Ezen kiváltságos állást azonban történeteinkben igazolva látandjuk, 's erősen hiszszük, hogy tömördek viszontagságai közt e hont nem kis részben épen ezen kiváltságok tartották fen. Ezek majd a szörnyü veszély közepette, legelszántabb áldozatokra buzdították a honliakat, majd a törvénykönyv hiánya mellett a hatalmasok elnyomása ellen védették a gyöngébbeket. — Változtak, hála az égnek, körülményeink, 's őszintén bevalljuk, eljött már az idő, mellyben sokféle kiváltságaink némelyike enyészetbe siet, mivel mit egykor a hon üdve követelt, azt ma többé fentartani épen a nemzet jóléte nem enged; vannak kiváltságok, mellyek magoknak a szabadalmasoknak terhére váltak, 's hogy ezek módosíttassanak, helyén lenni véjük. De kiváltságokat, mellyek alapokai nálunk ma is azok, mellyek századok előtt voltak, vagy az igazság harezol ma is mellettek úgy, mint ő időkben, ezeket eltörleni igazság, 's minjavunk tiltja! Ezen eszmék következtében a „*privilegium fori*“¹ fentartatni méltán kívánjuk, mert ma szintén vinnak mellette azon okok, mellyek vittak első szengéjökben. — Religio minden polgári boldogságnak alapja, e nélkül nincs állandó, nincs igaz erényesség; hol pedig a nagy tömeg közt az erkölestelenség méteye eláradt: ott a legszigorubb törvények sem elégségesek. Ez igazság, még pedig oly igazság, mellyet a legrégebb népek törvénykönyveikben feltalálunk; 's azért Aristotolestől kezdve a legújabb politikusokig igaznak ismertetett, mit *Montesquieu* a törvények lelkéről irt munkájában mondott: „hogy a religio az az egyetlen fék, melly azokat is rindben tartja, kik az emberi törvényeket nem félik“; 's ez okból „mindenkor a bölcs fejedelem tisztehez számított (Liviuskint) mindenekelőtt a religiót megerősíteni.“ Ily irányból magyarázhatók meg a majd minden népek törvényeiben olvasható azon kedvezések, mellyek a religio tekintélyének emelésére czéloztak. Már természetünkkel, mit bensőképen tisztelünk, azt külső ünnepélyességgel is kijelenteni 's dicsőíteni szeretjük, 's így a religio külfénye nemesak hogy emberi természetben gyökeredzik,

de mivel főképen a nagy tömegben vastagabb az érzékiség, az ájtatosság- 's így vallásosságát igen emeli 's erősíti. Ezenkül tisztelet- és fényben részesültek legközelebb az istenek papjai; mert a legeggyügyűbb is felfogja, hogy isten iránti tiszteletből, annak szolgait is szintén tisztelni kell. 's mivel azok, kik a fejedelmekhez közel állva, azoknak szolgálatajokban voltak, különösen tisztelet- 's előjogokban részesültek, igen természetesnek találtatott az isteni szolgálatra avatottaknak kitünőbb megkülönböztést adni. 's im miket Julius Caesar ir hadairól, azok mutatják, hogy az általa meghódított barbarok papjai elítélésökben megkülönböztetett kimélettel jártak el, részint istenekhez viseltető tiszteletből, részint a nép botránykozásának mellőzése végett! — Ha tehát igaz, hogy a nemzetek közös szózata figyelemre méltó 's ritkán tanácsos ellene cselekedni, úgy mint mindenhol, hazánkban is ezen egy ok elegendő volna, az egyháziaknak kérdésben levő kiváltságát fentartani. De ezek felett a keresztény anyaszentegyházban a papság, magának alapítójának isteni rendeléséből, mint a hivatás üdvösségére hivatott, különösen felszentelt rend tekintetik, 's a catholika egyház szentségnek hívén az egyházi rendet, mint ilyen iránt hitelveinél fogva is kitünőbb tisztelettel tartozik! Mi csoda tehát, hogy nagy Constantin idejétől fejedelmek 's népek az egyháziaknak elítélésében kimélettel jártak el, 's őket püspökeik itéletére bizták? Ezt követeli maga a catholikus papság jogállása is: ő egész hivatása körében, püspökének hatalma 's felügyelete alatt áll, minden elhanyagolt hivatalos kötelesség, minden botrányért, mellyet rosz viseletével okozott, a püspök itéleté alá tartozván, egyszersmind egyházi büntetésekkel fenytetik, a jogfogalom ekint indította fejedelmeket, midőn az egyháziakat, miután ezek az egyházi szabályok értelmével minden elkövetett rosz tettért püspökeik 's az egyház előtt felelősek, egyéb büntetésekre is, mire a polgári törvények büntetési szabnak, a püspöki bíróság alatt hagyni. Annyival inkább megadhaták pedig e kiváltságot fejedelmek 's annyival inkább megnyugodhatott ebben nemzetünk: mennyivel szigorubb az egyházi törvények rendelete, mellynél fogva oly tényekre is, mikre a polgári törvény büntetést nem mond, kemény egyházi fenytéket szab, 's így nem lehet-e tartani, hogy a nagyobb gonosztettek büntetlenül maradnak! — 's most képzéljük egyszerre ezen kiváltságot hazánkban, mellyhez nyolcz századon által a hívek nagy száma szokva, 's kiknek zemei elől az egyháziak büntetési eddig eltakarva voltak, — eltörlőve 's a nép sokasága előtt lekipásztorainak büntetéseit feltárva! 's elgondolhatjuk azon vallásos erkölciség megingattatását, mit az az együgyű tömegre teendne! Azon renddel, mellyet eddig a nép jogokkal felruházva 's polgári törvényeséktől mentve, magas helyzetben látott; kiket vallási tekintetekből mint annak sáfárjait, mint istentől rendelt pásztorkat ájtatos ragaszkodással tisztelt, majd jogaiól kivetköztetve, 's polgári poroszlok kíséretében szemlélheti, 's ki tagadhatja, hogy könnyen megfog esökkenni, legalább megcsökkkenhetik erényes éretében; mert az együgyűk serege átvisszi következtetéseit a papról a vallásra is! 's magának mentő okokat keresend a papság büntetéseiben! Ha valahol, hazánkban a legrosszabb benyomást teendné a kérdéses kiváltságok eltörlése: mert minél magasabb itt jogállása: annál észrevehetőbb lealázása! E soroknál akarunk ellenére is elragad az eszmetársítás a mai idők eseményeire, mellyekben az egyháziak e kiváltsága öszvetőretett, 's eleven képzetünk e jogromokat csaknem mindenütt azon erőszakosan feldult polgári

állományok gyászos emlékei közt találja, melyeket véres lázadások tesznek szomorú nevezetessé! — Még inkább búsíthat minden magyart az egyházi rend ezen öskiváltság elleni törekvés, ha napi történelmeknek felnyitjuk kárpitját! Minden érdeket megingatva, a legrégibb jogokat megtámadva, szóval, harcot, kiméletlen harcot tapasztalunk különféle színezet alatt a kiváltságok, a jogok 's különösen a cath. clerus ellen; 's midőn feliasztva a nemzet a másik tulság felé siet, 's körömszakadtaig ragaszkodik olyakhoz is, miket fel nem hurogatva, el nem keserítve, szép 's loyális bánás mellett önkényt letcendelt volna hazánk oltárára legnemesb áldozatul. — Ha most az egyháziakat, kik e hon első rendét képezik, kiknek jogai védelmezését koronázási eskü szentesíti, egyszerre ősi alkotmányunk 's törvénykönyveinkben gyökerezett kiváltságától megfosztatni látandja, már semmi állandót, semmi szentet nem fog hinni, mit az újítók 's szabadelmük keze meg nem támadna, 's ezen a szívbelőjéig ható aggály a legveszélyesebb surlódásokat hozandja létre!

Az egyháziak bírói kiváltságának fenmaradását kívánja még korunk szelidebb szelleme is. — A javítás eszméje lengi által a büntető-törvényjavaslatot humanus szellemével, 's így nem szabad mellőzni e szempontot a papságra nézve sem; az eltévelyedett bűnös egyházainak jobbítását követeli főleg a felállított elv, 's a mód, melly legcélszerűbb eszközteni azt, legelfogadhatóbb; már pedig soha az egyháziakat a többi foglyokkal egy rendszer alatt, kikkel sem műveltség, sem gondolkodásmód, sem hivatására nézve nem egyez, hol az egyházi szabályokat teljesíteni, ájtatos szertartásait egyházának, vagy a rá mért vallásos elégtételt megtartani 's elvégezni lehetetlen, czélszerűleg nem javíthatnak úgy, mikép egyházi fenyték és felügyelet alatt. Együtt több gonosztevők között találva magát, épen azt, mi mindenkinél, de főleg a papnál igen szükséges, 's drága gyöngy, a szeméret levelközi, az egész hon előtt magát megsegyenítve látandja 's minden névlajstrom, mellyre gondol, csüggesztő lesújtás rája! 'S ha jobbitva meggyéjét változtathatná, nincs reménye, mert honszerte ki leend ismerve bűnhődése. Ellenben az egyházi fenyték, bár szinte keményen büntet, de szerencsésebben javít, 's már azon remény, hogy megjavítva, más megyébe, vagy saját megyéjének más végére tétetvén, 's ott nem tudván büntette, pirulás nélkül kezdheti meg jobb pályáját, 's mind önmaga, mind híveinek üdvére hasznosan folytathatja a megjavult példás pástorkodását! — Ki ezt részrehajlatlanul csak néhány percig megfontolja, 's ez eszmét nemes kellemé meg érzéseiben felolvassza: alig hihetjük, hogy hajlamot ne érezen az egyháziak fenébbemlített kiváltságához!

Végre mi az egyházi rendet illeti, ez igen keserítő 's lealázó sérelmet fogná kiváltságának eltörlésében találni. Illy eltörlési törvényben a külföld, sőt sok honiak ítéléte szerint is nagy romlottság titkos bizonyítványai rejlenének; mert önkint vetődik fel a vizsgálat fonalán azon kérdés: „mi ok ennyi száradokon át megörzött 's tisztelt kiváltság eltörlésére? 'S mivel rosszat hajlandóbb hinni 's föltenni gyarlóságunk: könnyen a papság növekedő megromlottságának fog e szükségesül állított eltörlés tekinteni. Ha ezen kiváltsággal sohasem bírt volna a magyar papság, úgy illyesekre nem gondolnának megítélő; de midőn olly soká bírták ezt, 's olly rögtön elvesztik, igen természetes, hasonló véleményre jönni. Pedig az igazság teljes öntudatával mondhatjuk, hogy a cath. clerus' általában szólna, hazánkban az erényesség magas foka felé siet. Minél több megtámadást, 's így minél számosabb ellenségeket, következőleg erkölcsöknek bírálót szemléli maga között: annál buzgóbb hivatása teljesítésében, 's így a tiszta szent erény követésében. Mi, kik tudjuk, mint törekednek a magyaregyház főpásztorai, papjaikat tökéletesíteni, hivatásukra buzdítani, bátran elmerjük mondani, hogy napjainkban igen megérdemli a papság kiváltságát! Nem tagadunk egyes példákat, hisz az egyháziak is kitétetvük a gyarlóság fogyatkozásainak, ki az ember-i szenvedélyek hatalmának, de az ezektől elragadtatott szerencsétlenség száma elenyészik a hivatásuknak megfelelő nagy számhoz képest! — Múltán, a legméltóbban fájna tehát az egyházi rendnek azon lealacsonyító, nem érdemelt ítélet, melly a „privilegium fori“ eltörlésében rejlik. És azért kénytelenítetnek amaz ellenséges iránynak tulajdonítani, mellynek az utolsó országgyűlés óta több búsíto példát látta! — Mindczeknél fogva reméljük, hogy ezen ki-

váltság, mellyet ösalkotmány, törvény, nyolcz százados gyakorlat, a hon üdve, a nemzet érdeke követel fentartani, eddigi épségében meg fog őriztetni, noha magát az egyháziak fenytését illetőleg némi módosítást hasznosnak vélünk, mellyekről legközelebbi czikkünkben.

K. I.

Fővárosi hírek 's események.

Pest, nov. 11d. Mint már előbbi számunkban jelentők, folyó hó 8d. történt meg lukanényei Luka Sándor ö mltóságának a pesti e. b. váltószék elnöki székébe iktatása, ünnepelelyel, melly ö mltága politikai 's közszolgálati pályán hon 's fejdelem iránt szerzett kitünő érdemeinek megfelelt. Miután töle a kir. váltófeltörvényszék bírái, mint volt hivatalársai, ezen testület egész személyzetével együtt, saját lakásában, Császár Ferencz ur ö nsága szónoklata mellett érzékeny bucsút vőnek, ugyanazok kíséretében ö mltága váltótörvényszék elnöki hivatalteremébe ment, hol az alszemélyzet 's váltóügyvédi testület üdvözlését fogadván: meghívott az ülésterembe, hol rá a kir. váltófeltörvényszék egész személyzetén kívül, számos vendégek várakozának a helybeli megyei 's városi hatóságok tisztviselői közül. A k. kinevezési oklevél felolvasása után elnök ö mltága hazaszerte ismeretes ékesszólásával intézte a megjelentek koszorújához beszédét, mellyben egyéb jeles helyek közt mestervonásokban vázla annak okát, miért hogy a váltótörvények e rövid három év elforgása alatt nem szilárdíthatók meg honunkban a hitelt, mint fölök váratték? 's miért kapott épen ez idő alatt olly hatalmas lábra az uzsora, noha azt a váltótörvények nem engedhetik meg, egyéb élő törvényeink pedig folyvást kárhözhatják?*) Hangos éljenek közt végezvén rövid beszédét velős szavakban üdvözle ö mltágát tek. Rudics D. ur, a törvényszék első ülnöke. Ezek után ö mltága kir. biztossági küldetése tekintetéből Pestet nemsokára elhagyandó. Buesúszókat intézte a testülethez, mellynek vezérle'st átvéve, az ülést elosztá. — A beiktatási ünnepélyt ősi szokás szerint fényes lakoma követé a n. casino terében, mellyt ö mltága nyájassága mellett, általános derűtség fűszerezett.

— Vásárunk úgy látszik, nem fog olly kedvező időjárástól végig kísértetni, minővel kezdődött; már is nagy esőzés állott be, melly kétségkívül kedves tárgyát nyújtand a „Merkur“nak „loco-poesos“ és „loncosos“ czifraságai bő kitalálására, minőkkel a szüreti hírek alkalmával majd minden száma untatott. Különbem nem csupán illyes elemzészekkel kínálkozik ö olvasóinak; a terhes 's üres hajókról stb. száraz adatok közé olly költői ömlegetések vegyülnek, hogy olvasva azokat szinte feledti az ember a rozsz időt. Így például „Merkur“ egére ismét felvirult a napfény, 's a pesti teherhordó asszonyok csupa fülemilék számára, mert „nyögödcéselve lépdegélnék“ az utcákon. Lehetne valami ebből a „Merkur“ból, lehetne; csak már az efféle sallangokban ne gyönyörködnek.

— Egy eddigelé egészen páratlan újdonság jelent meg illy czim alatt: Pénz; újévi és névnapi ajándék növekedeknek, vagy: hasznos és mulatságos értekezése egy atyának gyermekei előtt a pénzről. Irta 's kiadta Hoicsy Miksa. 'S ime e czim egészen kifejezi szerző czélját, mellyt munkájával elérni törekedett. Elérte-e azt tökéletesen? az más kérdés. Annyi bizonyos, hogy sok dolog van itt megpendítve 's előadva, mit növekedeknek tudni hasznos és czélirányos; de sok van beleszöve olyan is, mi némi költői viczkiandozáshoz hasonlítva a dologra voltakép nem tartozik. Az előadás sok helyen ollyan, hogy a pénz iránti felvilágosításokat gyermekek alig értendik, hacsak valaki még elő szóval bővebben fel nem világosítja. Ez egyébiránt nem nagy baj, mert úgy is inkább arra látszik száma a könyvecské, hogy nem annyira kimerítő rendszeres értekezésül szolgáljon gyermekeknek, mint vezérfonalul azoknak, kik a gyermekeket oktatgatják. 'S mint illyen alkalmasint helyen van, miután e nembem még alig bírnak valamit. De szerző irásmódjával, vagy is inkább irásmódjával nem igen barátkozhatunk meg; sok nyelvtani, helyesírási stb. helytelenség van itt; 's mikép az interponctiókkal bántik szerző, az már merő kegyetlenség. Ki az ő irásjegyei szerint olvas szigorún, az ugyan bajjal sütheti ki némelly mondat értelmét. 's ez természetesen felelte nehezíti gyermekeknek az olvasást. Azonban lehet, hogy ezek nyomtatási hiányok, 's gondatlan javíték maradványai. Már csak ez is szükségesse tenné a nem bees nélküli könyvecskének újra nyomtatását, hogy imigy ezen értelemszaváró (:) és (:) táborától megszabaduljon.

Épen most jelent meg, mint magyar irodalmi újdonság a V a c h o t Imre által szerkesztett „Országgyűlési Almanach“ I kötet. ellátva az alsótblai terem köbömetszett alaprajzával. Tartalma: Politicai és történelmi czikkelyek, beszélek és hazafüi versköltemények. Nyomatott Trattner-Károlyi belüivel XII. 284 l 12dr. A munka érdeméről más alkalommal.

*) Föltöte sajnáljuk, hogy nem halasztható közlendünk tömege miatt e jeles beszédet egész terjedelmében nem adhatjuk, 's így adott szavunkat be nem válthatjuk. Szerk.

Pesti Leopold-vásárunk. A vevőknek aránylag igen csekély száma hihetőleg főoka annak, hogy a jelen Leopold-vásár középzerűsége alól, sőt mondhatni, rosszul út ki. Mind termékek, mind iparmű-készítményekre nézve csak csekély vásárlatok történnek; jelesen a posztónak kelete fölötté csekély. Hibás gyapjúnak vevője sem találkozik, a hibátlan is csak gyéren kél; miszerint a leg-

nagyobb rész valószínűleg rakhelyen maradand; az árak mindazáltal a legközelebb mult vásáráival egyenlő lépesón vannak, alig észrevehető változásokkal. Dohány mintegy 10,000 m. érkezhettél vásárra a Tisza-vidékekről, 's majd mind eladatott. közönséges minőségű 8—14 váltó, ellenben jóféle 8—14 pengő forintjával. Gubaesnak nincs vevője, az ezen czikkrei korábbi nyereszkesedés és vetélkedés nagyon lohadt, minek következtében az árak is csökkentek; most 12 's 11 1/2 flot pontra, de később még ennél is kevesbet fogna érte fizetni. Az olajnak még mindig csekély ára, 's 12 forintjával szívesen adják; ennek következtében a repceze ára is 5 1/4—1/2 körül áll. Gabnában igen lankadt a vásárlás, 's ennek ára minőség szerint változó. A majd egyedül keresett czikk a méz, mellyet 14—18 frtjával fizetnek.

Országgyűlési tudósítások.

A november 3kán tartott LXIdik országos ülésére a mgos FÖRdeknek visszatérvén, folytatóság ezeket közöljük: Miután egy nemes gróf közel egy óráig tartott jeles beszédét, melly egy egészen új bürtön-rendszer elveit foglalta magában, bevégezte, egy érdemes báró szólat fel. — A ns báró nem akar a két különböző rendszer bírálásába és fejtegetésébe ereszkedni; mert e részben véleménye a mgos FÖRRRkétől eltér, minthogy a hallgatórendszert a magánrendszerrel czélszerűbbnek tartja. Szavazatának azon időrei fentartása mellett, mikor ezen kérdés vitatás alá fog kerülni, most gr. A. G. indítványára felel. Ez indítványunk 4 vagy inkább 3 része van, miután a 2dik pontra mindnyájan egy véleményben lesznek. Az első: hogy sem a magán- sem a hallgató-rendszer ne hozassék be, hanem az ország centrumában egy minta-bürtön építessék, mellybe tíz kerületéből 50 legvétkesb rab küldessék, ott a büntetést az új törvény szerint kiállandó. A második, hogy a törvényhatóságok bürtönei, bizonyos alapelv szerint javíttassanak. Az indítv. 3dik része, hogy a t. RRdek szólíttassanak fel ezen átmeneti epochára nézve bizonyos scálának kidolgozására, mellyben a magán-rendszer szerinti büntetések 's a közönséges bürtönben leendő büntetés között bizonyos arány vétessék. A ns báró az indítványt, főkép a főrendi tábla egy szá nap előtt tett határozata után el nem fogadhatja. A ns grótot mint a bürtön felállítására bírhatta: 1) hogy Magyarországon az egyes rendszernek mikinti hasznáról még semmi tapasztalásunk nincs; 2) hogy más országban is a magán- vagy hallgató-rendszer lassankint 's nem egybe hozatala véghetetlenül költséges lenne, mit hazánk el nem bírna. Az első okot a ns báró is osztja tökéletesen de megjegyzi, hogy e tapasztalást eddig tökéletesen még egy nép sem szereshette meg, és hogy azon minta-bürtön, által mi sem fogjuk azt megszerzeni. Ha a bürtönnek mikinti hatásáról itélni akarunk, szükséges tekinteni a büntetés hatását tszóra büntetendő egyénekre, másodsor az egész országra nézve, mennyivel bizonyos büntetésnek neme több vagy kevesebb praeventív erővel bír. Kérdem tehát — vajjon egy minta-bürtön által meg fogjuk-e szereshetni e két tapasztalást? Ha akár a mag. akár a hallg. rendsz. hozatik be általánosan és a tapasztalás 15 év mulva a criminalitásoknak ez idő alatti kevesbülését mutatandja, mondhatni fogjuk, hogy tapasztaltuk a bürtönök jó hatását; de ha csak mintabürtönt állítunk fel, annak hatása országos nem lehet, miután abba a gonosztevők csak kis részé fog juthatni. Az illy mintabürtön tehát a büntettek kevesbitésére semmi hatással sem leend, 's nekünk azon tapasztalást, mellynek hiánya miatt a magány-rendszert behozni nem akarja, megszerzeni nem fogja. De kérdem: ha a rendszerek mikénti hatásról nem szerettünk is tapasztalást, nem nyertünk-e mást, azt t. i. hogy a bürtönnek mostani állapota tökéletesen feltarthatlan? hogy az emberiség és civilisatio kellékével világos ellentétben áll? hogy a törvényhozásnak legfőbb kötelessége segíteni a bajon a civilisatióknak hazánkban kifejlését gátolja, mert ott, hol a büntetés kegyetlen, a civilisatio nem terjedhet, melly nem terjedhet semmi által annyira, mint a kormány-nak és törvényhozásnak szigorú ragaszkodása által az emberiség elveihez. Elismerete ezt az indítványzó gr. is, és ezen nézet által vezéreltetve a létező bürtönöket (bár nem tökéletes rendszer nyomán) bizonyos elv szerint kívánja javíttatni. De ez vagy lehetetlen, vagy annyiba kerül, mint bármely rendszer általános behozatala. A mgos gróf a mostani bürtönöket úgy akarja rendezni, hogy 1) a tisztaság 's a rabok anyagi jóléte fentartassék; 2) azoknak megromlása akadályoztassék; 3) a rabok munkához szoktattassanak. Kérdem: Magyarországon vajjon hány törvényhatóság létezik, hol ezen kívánatok, a nélkül, hogy a most létező bürtönöket tökéletesen lerontsuk és helyökbe másokat építsünk, elérhetők? Miután ismerem megyét, hol egy szobában 40—60 rab van együtt, ha a termék felosztásával számuk 10re reducáltatnék is a tisztaság elérve még sem lesz; és a mellett a közlekedés som

leend megakadályozva, de még az sem fog elérni, hogy a rabok czélszerű munkálatra használtassanak. Azonban módosítva ekép a börtönöket, ha bizonyos idöszak után meggyözödtünk hogy a magány-rendszer ennél czélszerűbb, az új változásokkal újítani fogjuk azon költségeket, melyeket már most is nagynak tartunk. Van azonban egy én előttem — folytatá — sokkal fontosb, hogy t. i. (mint amgós FÖRRdek néhány nap előtt kimondák) az egész bünt. törv. könyv a bünt. rendszeren alapszik. Tökéletesen igaz, hogy sokkal inkább fekszik az ország érdekében a bünt. törv. könyv és a rendes eljárás létrehozása, mint a bünt. rendszer felállítás; de ha igaz, hogy a bünt. törv. könyv a rendszeren alapszik, miután a bünt. törv. könyv minélelőbbi realisatiójára a szónok nem lát más lehetőséget mint a börtönrendszer behozatalát, a ns báró mindazon áldozatokra késznek nyilatkoztatta magát, melyek a börtönrendszernek létrehozására szükségesek. A ns gr. látva a nehézségeket, egy scála kidolgozására indítványozá felszólítani a RRket. De a ns báró, miután a büntetések maximuma oly magasra van szabva, hogy azt alig lehetne más büntetésnél magasra határozni, és miután a magány-rendszernek minimum épen nem létezik, a scálát szükségesnek tartja. De e scála, miután a törvényhatósági börtönökben csak javítások hozhatók be, ezekre nézve igazságtalan is lenne; mert míg az egyikben csak 10 rabot lehet egybezárnai, addig a másikban, hol kevesebb rab van, valóságos magány-rendszerre fog válni, mellynélfogva szükséges lenne nemcsak két, hanem annyi scálát dolgozni ki, hány börtön a hazában létezik; de miután ezt másra nemcsak a bírónak bizhatja, a bírónak tudnia kell, milly börtönre itéli a rabot, milly szenvedés vár a rabra, ha ott, hol minden adataink hiányoznak, a hiányt a bírói eljárással kivánjuk pótolni. Ezen nézeteknél fogva A. G. gr. indítványát nem pártolva és visszaemlékezve a förendi tábla elébbi határozatára, a ns báró azt indítványozza, hogy akár egyik akár másik rendszert, a mennyire physice lehet, egyszerre hozzunk be tökéletesen. — De e nézet, a ns báró azon kívánata ellenére, hogy a rendszer, a mennyire lehet egyszerre hozzassék be tökéletesen, nyilatkozott egy gróf, 's hivatkozva a külföld, különösen Poroszország példájára, adatokkal és statisztikai datumokkal igyekezék megmutatni, hogy midön a börtön-rendszer a külszörökben is csak fokontint hozható be, akkor az nálunk, jelenleg egyszerre nem létesíthető, annyival is inkább, mert könnyű kivételével börtönök mintegy 15 millióba kerülhetvén, e költséget hazánk meg nem bírná. Hosszas és tudományos beszéde folytatában, a magány- és hallgató-rendszerrel értekezvén, miután az elsőséget a magány-rendszernek adá, A. G. gróf indítványát pártolá. — Utána röviden egy gróf szólott, 's a magány-rendszert mint mondá in thesi elfogadván, azon szempontból indulva ki, hogy minden nagy-szerű gép vagy műalkotvány, mielőtt létrehozhatók, előbb modelleiben készíttetik el, A. G. gr. minta-börtönét pártolja. — E börtön mindenekelőtt felállítását egy más gr. is pártolván, több szónok kimerítő előadása után csak a fent oly jelesül szónokolt ns báró ellenetéseire tön egy-két észrevételt, 's beszéde folytatában megjegyze, hogy feladásunk a minta-rendszer által tapasztalást nyerni a rendszer eredményéről, melly mindenütt nem ugyanazon eredményt szült. — Azonban A. G. gróf indítványa hatalmas ellenre talált egy más grófsban, ki ekkint nyilatkozott: Az indítványozó gróf, annak, hogy honunkban a magány-rendszer általánoson ne hozassék be, hanem egy minta-börtön építtessék, főerősségül azon okot hozza fel, miszerint a tárgy körül megállapított bizonyos elvek még nem léteznek; a nemes gróf vélekedése szerint mindazonáltal, ha a tárgy iránt kétségek léteznek is, bizonyos elvek, az eddigi tapasztalat nyomán annyira elfogadvák, hogy azokra börtön-rendszerünket minden létező nélkül alapíthatjuk. Ily elv azon igazság, hogy a magányrendszer a végcélét sokkal megközelítőbb, midön más felől bizonyos, hogy a hallgató-rendszer a várakozásnak eddigéig meg nem felelt, 's hogy e rendszernek törvénye, feltétele, a rabok egymásközti conversatiójának megakadályoztatása a legszigorúbb felügyelet és büntetés mellett is kivihetlen, és ha a jelekkel vagy néhány szó általi értekezéstől eltiltani őket nem lehet, ki fogja megszabni, hogy a rabok mit beszéljenek? A hajdú? Az együttülőző és a beszélés ingerének kitért rabok nem igyekezendek-e kijátszani a törvényt? És mi lehet a rabok erkölcsiségére nézve károsabb, mint ha büntetlenül játszhatják ki a büntetést? 's ez által nem leend e kijátszva a törvény rendelete 's a rendszer törvénye? És tudjuk, hogy a közelében is a büntetés kijátszásának reménye és valóságos lehetősége teszi a vétkek legnagyobb részének indokát; ezt a hallgató-rendszer tehát a közeléltől a börtön falai közé oltaná át. És vajjon milly biztosítást nyújt ez ellen a kizozva büntetés? a nemes gróf látott ostort, mellynek útéseit a rab érzétele-

nul szenvedte; látott derest, mellyről a rab egy szalontai fizkónak is díszetere válható konoksággal kelt fel. A rendszer e hiányát nem lehet kipótolni, és legtöbb helyt el is tértek már a rendszer e törvényétől 's nem gátolják a rabok egymásközti beszélgetését, mert ennek megengedését sokkal czélszerűbbnek tartják, mint oly szabályt melly ki nem vihető. A ns gróf Poroszországban látott egy a hallg. rendszerre csinosan épült fogházat, 's a ház igazgatója elég őszinte volt megvallani, hogy teljes hallgatást eszközölni lehetetlen. Midön tehát a hallg. rendszer iránt a fentebbiek állnak, másfelől kétségenkülvü, hogy a magányrendszer azon alap, mellyen a börtönrendszert legbiztosabban építhetni. És azon hiedelem, hogy a tárgy körül megállapított igazságok nem volnának, onnan ered, hogy az a tisztán álló alapon, az időrül időre haladás és tökéletesedés pályáján van. Minden eddig tett modificatio a magányrendszeren alapul. Mi a külszörök példáját illeti, ezek mintabörtönökkel kísérletet és tapasztalatot akkor tettek, midön e nemben tapasztalat még nem létezett; de mi előttünk áll az ő tapasztalatuk 's mi azokat hasznunkra fordíthatjuk. Hogy pedig p. o. Anglia legközelebbiről építé mintabörtönit, az nekik könnyű volt, mert a náluk létező régiebb börtönök is, p. o. a newgat, a milbank vagy a middlsexi a mi börtönökökhöz mérve mind mintaul szolgálhatának, 's náluk a javítás szükségé mint nálunk oly sürgetős nem volt. — A 2ik erősséget folytatá — mibül az indítványozó ns gróf kiindult, a börtön általános behozatalának költségvetés volta tette, és érinté, hogy akkor, midön hazánkban oly sok a teendő, p. o. a népnevelés, a börtönrendszerre oly tetemes költségeket tenni okossá nem lenne; a ns gróf nem teszi fel, hogy a tisztelt szónoktól minden javítás ellen általánoson használtatni szokott fegyver gyanánt jött volna az említett erősség. Ez okoskodás azonban mennyi erővel bír, kitészik abbul, hogy lételet hátramaradásunkban és ép onnan veszi, mellynek legfőbb okul kell szolgálni arra, hogy mi jót a jelenben létesíthetünk, azt későbbre ne halaszszuk, 's bár mi fontosnak tetsző de a létesíthetőségül messze álló terveknek fel ne áldozzuk. Így p. o. a jelen oly nemes hévvel felhozott tárgy előtt, melly kétségtelenül nemzeti-ségünk kifejtésének és boldogságának legfőbb tényezője egyik legnagyobb szirtakadály az uralkodásnak azon elve, hogy a népnevelés nem a törvényhozás tárgya. Ennélfogva bár lennének fontosak is, miután azonban a jelen tárgynak is hasznait tagadni nem lehet, létesítsük ezt mentül előbb. — A mintabörtön mellett azonban okul hozatik fel, hogy alkalmas börtönfelügyelők honunkban hiánya a börtönrendszer lassankint behozatalát teszi szükségessé. A ns gróf osztja azon véleményét, hogy a rabokra és a rendszer üdvös hatására nézve sok függ az őrszolgáktól; 's a gróf Némethonban egy a régi rendszer szerint fenálló börtönt látott, melly az igazgató személyességének jótékony befolyása alatt a legjobb állapotban létezik, minöben ha börtönök lennének, több haladást eszközölnének, mint az indítványozott mintabörtön. De midön egy a közállomány által elfogadandó rendszerrül van szó, az elsőséget olyannak kell adnunk, mellynek czélszerűsége a személyességek hiányait kipótolni képes legyen. Ez is a magányrendszer mellett áll, hol a felügyelők a rabokkal közelebb nem érintkezhetvén rájuk nagyobb befolyást nem gyakorolhatnak. — Egy gróf által statistice mutattatott ki, hogy rabjaink a népesség irányában milly nagy számmal vannak. Épen ez mutatja — mond a szónok — börtönök hiányait, 's hogy azok az erköcsi sülyedés eszközei nem óvszerei; és a statisztikai adatok bizonyítják, hogy a veszély nagy 's a segély sürgetős. —

Ezekből indulva ki, mint elhatározottan a magány-rendszer mellett nyilatkozik, úgy egyszermind czélszerűnek és lehetségesnek tartja azon rendszer általános behozatalát. — A felállítandó mintabörtönön kívüli börtönök czélszerűbbekké alakítása felé né nem kis részben e rendszer általános behozatalának költségeit, 's évek után e rendszer szükségesnek mutatkozván, ismét tömördek költség fordíttának a börtönök építésére.

Miután az indítványozó gróf az eljárás iránt nem nyilatkozott, míg ezt nem teend, a gróf erről szólni nem képes. Az indítványozott scálára azonban Eö. J. báróval egyetértve, annak szükségét át nem látja. Igaz, hogy némely országban a börtönök különböző rendszeréhez képest a büntetések különböző mérséklése talált helyt; de más helyt börtönrendszerek hoztak be, a nélkül hogy a büntetés rendszerében legkisebb változás történt volna, 's miután a munkálatban a büntetés maximuma akkora, hogy a régi rendszer meghagyása mellett nagyobbra menni bajos lenne, ez oknál fogva a büntetésnek a rendszerhez alkalmazása a bíró által is könnyen eszközölhető leend. Ha azonban a scálát szükségesnek völik, úgy azt nemcsak a mintabörtönre kell kidolgozni, hanem a me-

gyékben létezendő 's a régi rendszertől eltérő börtönök-re is. Tudva van, hogy több megye börtönépítés miatt a Helytanácsokhoz folyamodott 's válaszul nyéré, hogy várjanak, míg az országos RR. valamelyik rendszert elfogadják. Ezen megyék tehát az építés szükségé mellett a mosti alkalmatlan helyzetben fognak tartatni, mi nem helyes, mint az sem, hogy nekik az építés megengedtetvén azt nem a legczélszerűbb rendszer szerint tehesék. A gróf pártolja a rendszeres biztosság véleményét. —

Azonban mindezek ellenére is A. G. gr. indítványát többen pártolák. Egy kerületi kormányzó, a mintabörtön mellett az aránykules kidolgozását szükségesnek tartá, 's kíváná, hogy minden megye építendő hatósági börtönökben javítsa rabjait, 's reméli, hogy azon megyék, mellyek fényes megyeházákat oly lelkesedéssel emelének, hason lelkesedéssel 's tán nem a nép pénzébül, mint azokat, szükséges börtönöket, építenének. — Egy mgos főispán csak a kérdéshez kíván szólni. Szerinte az indítványozó mgos gróf indítványa 3 fő kérdésben oszlik fel. 1) a magány vagy a hallg. rendszer fogadtassék-e el? 2) ha a magányrendszer fogadtatik el, egész általánosságban alkalmaztassék-e az, vagy csak egy mintabörtönben, és 3) hogy addig is, míg e rendszer az egész országra kiterjesztetik, törtéjenek-e hatósági börtönökben javítások? E kérdéshez — mond — az indítványozó gróf részletesen is szólott; így kíváná, hogy a középpontban felállítandó mintabörtönben csak 500 rab zárassék, hogy csak a legsúlyosb rabok zárattassanak, e börtön kinek költségén épüljön, hogy a bünt. törv. könyv vizsgálata, 's egy új scála kidolgozása mennyire szükséges? — E fő kérdésekre nézve kíván a szónok főispán szólni. — A két rendszer egyikének másik feletti elsőségét az elméleti argumentumok sulya, vagy a tapasztalat határozza meg. Ez iránt a legnagyobb auctoritások különböznek; a tapasztalat a magányrendszernek adja az elsőséget, azonban apodictice, míg eldöntve nincs, van-e a státusnak joga halállal büntetni? bizonyos nem állíthatni. Nógrádmegyében a dolgozó-rendszer behozatott, 's a rabok száma nagybült; a korbács, melly által a rab a hajdú önkénye és vad kegyetlenségének van kitéve, nem volt képes a rabok számát kevesbíteni. — Mi azon kérdést illeti 10 ker. vagy egy mintabörtön-e? a szónok itt a költségeket említeni nem akarja, csak azt hogy 10 börtön egyszerre egy sem létesülhetvén, 1 mintabörtönben többet tapasztalhatunk mint semmiben; 's tudjuk a relapsus nagy barometruma az erkölcsiségnek, 's erről tapasztalást a mintabörtön által is nyerhetünk. — De továbbá, a mintabörtön vagy megfelel a nemzet várakozásának vagy nem; ha megfelel: a nemzetnek mindig hatalmában leend e rendszert tágitani, 's a nemzet e rendszer czélszerűségéről meggyözödést nyervén, e meggyözödés őt a ki nem kerülhető áldozatokra bírandja; ha pedig a várakozásnak nem felel meg 's a külszörök tapasztalata ellenére is, népünk jelleme miatt e rendszer czélszerűnek nem találatik, kikerüljük az áldozatokat és hibát, 's meggazdálkodjuk a 10 börtön költségét. Ennélfogva A. G. gr. indítványát pártolva, míg bizonyos meggyözödést nem nyerendünk, a magányrendszernek általános alkalmaztatását a bizonytalan siker miatt nem kívánja. A szónok főispán az indítvány részleteire nézve is megegyezik; azonban meghatározatni kívánja, hogy a mintabörtön felügyelőjének felszólítására mennyi idő alatt tartozik minden hatóság rabot küldeni, és azt, hogy ez idő alatt rabot küldeni nem akarván, küldhetési jogától elessek. Ki építse a mintabörtönt? Mindenesetre a kincstár, mert így egy garasunkba sem kerül, 's a főisp. hiszi, hogy ez indítványa unanimitásra fog találni. Beszéde végén a mgos főisp. mint az indítv. gróf is a provincialis börtönök javítását, és azon esetre, ha a mintabörtön elhatározatik, a büntetés nemének scáláját, ennek arányában a kulcsot, 's bünt. könyv modificatióját tartja szükségesnek. A tárgyhöz még heten szólta, hatan A. gr. indítványát pártolák. Egy ns gr. A. G. gr. indítványát nagyobb részben pártolván, kérdező az indítv. gróftól 's a mgos FÖRRket, hogy ha a magányrendszert egész tejedelmében alkalmazni nem akarják, mért kívánnak csak egy és nem két mintabörtönt? mért nem kívánnak a börtönrendszer mindkét nemével próbát tenni? Mert nálunk a hallg. rendszernek, mint viszont a magánynak más eredménye lehet mint más népeknél; nálunk a nép szelleme egészen különböző azokétul, kiknél a magányrendszer czélszerűnek mutatkozott; nálunk a rabok többnyire pásztorok, kik a magány- és hallgatóstul nem félnek, hanem a munkától. Ezeket figyelembe kell venni. A felhordott statisticus adatok még nem a magányrendszer mellett állanak; mert a hatóságok közt is nagy a különbség, így míg Gömörben a rabok, a szomszéd Szepesben alig van ki a tisztviselők szobáit fütse; ennek oka a nép jellemében fekszik, 's ezt vizsgálni lenne a papság feladata. Igaz, hogy az experi-

panopticus építés állhat; azonban a jelen indítványokra vonatkozólag megjegyzé hogy az átalakulási kor és intercalaris idő közt nagy levén a ház, a megyéknek engedessék meg börtönüket legjobb rendszer szerint javítani. — Két grófnak a börtön-rendszer 2 minta börtön általi megpróbáltatását pártoló szavazatuk után, miután a tárgy lényegére a többség határozott, egy ns gróf azon esetre, ha próba történik, mind a két rendszer megpróbáltatását kívánván 's a főisp. helytartó indítványát a municipiumok tömlőzeire nézve pártolván, kijelenté, hogy meg nem foghatja, miként a FÖRR. közül igen sokan olly rendszerrel kívánának próbát eszközölni, mellyel olly vésszesnek tartanak, hogy alkalmazását a megyékben meg nem engedhetik. 2szor: hogy a próbát a hallgató-rendszerre nézve meg nem engedik. Próba tétetik az egyikkel hogy hatását ismerhessük, 's ezt a másikkal tenni nem kívánjuk; ezt nem érti. De mondá egy mgos gróf a hallgató-rendszer megpróbáltatását a legislatióknak nem ajánlja, mert eredménye bizonytalan; azt, hogy a bizonytalant a bizonyos elibe tegye, a szónok bárkitül várta volna, csak a mgos táblának conservatív tagjától nem. És tizenöt év múlva a magányrendszer a várt eredményeket nem szülvén teendjük majd nemde a másikkal is a kísérletet? De ekkor 30 évet vesztenék. A ns gróf azt, hogy a megyék a hibásnak 's nem emberinek tartott rendszert követhessék meg nem foghatja. Ennélfogva a börtönrendszer azon részét is kívánja tárgyalni, melly a megyei börtönökről szól. — Még csak egy szavazat történt 's ez is A. G. gróf indítványát pártolá. A nádor ő fge az ülést elosztatá. Az indítványok feletti tanácskozás hétfőn folytatattik. —

November 4-én.

XCVd. kerületi ülés (kezdeté d. e. tizedfél órakor.) Mindenekelőtt az elnök jelenté, hogy a köziratok ezután herczeg Pálffy felső termében tartatnak. — Egy megyei követ a nemesi terhek igazságos kivételére szükséges kulcs készítését sürgetvén, az e végett elhatározott kerületi választmányra a titkos szavazatok jövő hétfőig beadandók. — Folytatván a kir városokról szóló IV rész 382 §tól 386 §ig helybenhagyott. Ez utóbbi §nál egy megyei követ törvényvel kívánta elhatároztatni, hogy a polgári őrseregnél a parancs szó magyar, 's az egyenruha nemzeti legyen. Mire feleletül adatott, hogy e kívánat már a magyar nyelv 's nemzetiségéről szerkesztett általános törvényjavaslathoz benyújtattik; 's erről itt ujjlag törvényvel intézkedni nemcsak felesleges, de káros is mind magára a tárgyra nézve, mellynek fontosságából illy mellékes intézkedés által levonatik, mind az általános törvényjavaslathoz nézve, mellynek ereje illy kivételek által csak gyöngítettik. Ezen általános törvényjavaslathoz a kormányzás minden ágában a magyar nyelvnek használatát kívánja, 's e kifejezés alatt nemcsak a rendes katonaság, hanem a polgári őrsereg kormánya is értetik. Említetett, mikép, ha a polgári képességre nem kívántatott meg a magyar nyelv, mellőzni kell annak említését e helyen is; annál is inkább, mert a szabad kir. városnak rendezés utáni buzgalmok önként fogja a nemzet ebbeli kívánatát teljesíteni. Többen pártolák az indítványt, felhozván mellette, hogy az általános törvénynek különös törvény nem árt; és az sem áll ellen, hogy a kir. városok polgárainak nagy része magyarul nem tud; mert hiszen katonáink sem tudnak németül, 's mégis megteszik a kellő fordulatokat német parancsszavak hallására. De az említett általános törvény rendelete alól Horvátországra nézve kivétel tétetvén, a közrábi őrsereg a magyar őrseregekkel egyesülve a közös hon védelmében mikép fog kormányoztatni? Az indítvány azonban többséget nem nyervén, a IVd. rész szerkezetén legkisebb változás sem történt. A főfelügyelőről szóló Vd. rész 387 §tól — 390 §ig két pontnak a mult napokban már érintett kihagyásával, némi csekély szerkezeti módosítások mellett hasonlóan helyben, hagyatott. A 390d. §nál egy megyei követ kívánta, hogy ha a megszabott egy év alatt a felterjesztett számadásokat nem vizsgálja meg a Helytartótanács, 's így a felelet terhe alól a számadást idejében meg nem vizsgálván okozója lön a hibának; annyival is inkább, mivel a váltó 's csődtörvények már a bírakra is kiterjeszték a felelet terhét. Ezen előadásra válaszoltatott, hogy ha a Helytartótanácsra hárittatik a felelet terhe, mikép fogja az az elkövetett hibákat egy év múlva maga ellen fölfedezni, e végett a számadás egy még felsőbb vizsgálat alá lenne terjesztendő. Más megyei követ az első vizsgálatra kívánta illy esetben a felelet terhét hárittatni. De mindezen kívánat mellőztetvén a szerkezet változatlanul hagyatott. — A kir. dijról 's országgyűlési rendkívüli adóztatásról szóló VId. rész 391

§tól 394ig szinte meghagyatott kevés szerkezeti módosítás mellett. — A 391 §nál egy városi követ szót emelvé, fejtegeté; mikép a kir. dijra nézve a városok között különbség létezik. Némely kir. városok kiváltságlevelében erről nyilvános említés van, 's ezek a kir. dijt mindig fizették. Más városok kiváltságlevelében ellenkezőleg legkisebb említés sincs a kir. dijról, 's ezek az adózás ezen terhétől egész 1787d. évig mentek valának, midőn József császár törvény ellenére őket is alája kényszeríté az adózás e nemének; azon városra, mellyet szóló képvisel 1560, a szomszédságában azóta folyvást emelkedő várostestvéreire pedig csak 840 pg forintot vetvén. Ennélfogva kérte a KK és RRket hogy a városokat e tekintetben kiváltságlevelük szerint megkülönböztetni, 's azokat, mellyek ezen adózásra eddig is visszaélés által köteleztettek, ezen törvénytelen fizetés terhe alól felmenteni, 's a megváltás kötelességét csak azon városokra méltóztassanak kiterjeszteni, mellyeknek kiváltságlevelükben arról nyilvános említés van. Ezen kérelmet több városi követek is ujták, okul adván még, hogy a városok kir. városokká lételek alkalmával különben is mindenemü terheket megváltottak, és ha a kormány követeli a kiváltságos rendtől, hogy némely kiváltságiról mondjon le, miért ne mondhatna le ő is ezen törvényellenes jövedelméről. De a megyei követek a kir. dijnak törvényessége felett bíraskodni nem kívánván, kijelenték, hogy a kir. városoknak addig, míg a kir. dij meg nem váltatik, szavazatot nem adhatnak 's a szerkezetet helybenhagyják. — A 392d. §nál az előbb szólott városi követ társa előadá, mikép a kir. dijnak törvény ellenére történt behozatalával ezen teher a porták számához mérve rovatott a kir. városokra. Időközben azonban a porták száma több városban tetemes változást szenvedett, a kir. dij mennyisége ellenben mindig egyenlő maradt, 's ez által különböző városoknak kir. dijja közt annyira nőtt az aránytalanság, hogy míg például Buda városa, 1560 p. forintot fizet, a jelenleg több portával bíró Pestvárosát 840 p. forintnál több nem terheli. Ez okon kérte, hogy a kir. dijnak jelen törvény értelmében lefizetendő összes tőkéje a porták arányában osztassék fel minden kir. városok között, hogy ezen törvénytelen adóztatás, ha most országgyűlésileg törvényesítettik, legalább egyaránt sújtson minden várost. Ezen többek által helyeslett kérelem ellenében felhozott, hogy vannak kir. városok, mellyek egyezkedés útján mentesíték magokat a kir. dij terhétől, ezekre új terhet róni nem lehet; de különben sem lehet erre nézve a porták arányában új felosztást tenni, mivel ezen terhet eddig sem hordozta a porták száma; 's külön kir. dijja levén minden városnak, ezeket őszvevarni nem lehet. Ezen okok mellett a többség jelen § szerkezetét is meghagyá. — A 394 § homályosnak találván, így módosítottatott. „A kir. városoknak a kincstár részére országgyűlési kir. költségek fejében történt adóztatása, a mennyiben a kir. városok eddig illyenemü adót fizettek, vagy tőlök követeltetett volna, jövőre egészen eltöröltetik.“ — Következvén a kir. városok országgyűlési szavazataról, a követválasztásról és országgyűlési utasításokról szóló VIII. d. rész, mivel ennek tárgyalása régebbi határozat nyomán későbbre halasztatott, felvetetett a dijakról szóló VIII. d. rész. Ezen résznek elibe bocsátott a kerületi jegyző némely általános észrevételeket a dijszabásról következőkben: Ha áll is az egyrészt, hogy ha az igazság minden díj nélkül szolgáltatatik, ez által a panasz rendén túl megszorodik, de áll másrészt az is, hogy a díjfizetés a szegényemberre nézve, kinek mindennapi munkája fedezi életszükségét, igen terhes, 's ha az igazságért fizetni kell, szegényembernek elég értéke nem levén, sokszor igazságos igényeitől is eláll. Ez igen fontos tekintet, 's nagy vigyázatot igényel, különösen a szegényeket terhelő rovatoknál, mert a gazdaságot, kire olly nagy díjt szabni nem lehet, mit ne fizethessen, a szükségtelen perlekedésektől eltartoztatni nem lehet; szegényembert ellenben a díj nemcsak igazságtalan, de igaz panaszainak előmozdításában is gátol. Ezt a statusnak elhárítani 's a szegényembert a terhes költségek nagy részétől megszabadítani kötelességében áll, különben is azért fizet a status tisztviselőket, hogy ezek igazságot szolgáltatassanak. Hol a tisztviselők egyesek fizetést nem húznak a polgári társaságtól, mint például Amerikában, ott a díj menthető, de ott nem is olly sok a szegényember mint nálunk. Nálunk szegény embernek, ha ügyét előmozdítani kívánja, hatalmasabb pártfogásához kell folyamodni. Pedig az igazságyerés utait a status egy előtt nehezebbé nem teheti, mint más előtt. Ennélfogva ezen általános nézeteket minden egyes rovatnál alkalmaztatni kívánja. — Egy városi követ nem talál kellő arányt az egész dijszabásban; változni kell ennek a város nagyságához képest; 's ha

ezen arányosítást a törvényhozás teljesíteni nem akarja kéri a dijak meghatározását szabályra bizoni. Egy megyei követ a dijszabásra nézve előadá: mikép a dijak nálunk mellőzhetlenek azért, mivel ha a perlekedés minden tehertől felmentetik, az emberek ügyészeink nagy száma mellett hajlandók lesznek a szükségtelen perlekedésre. Legyen tehát a dijszabás, de a mennyire lehet, legyen ez alacsony. Mivel azonban a statusnak érdekében áll, hogy tiszte a megvesztegetetés gyanujától minél távolabb álljon; a bírákhoz pedig legigazságosb eljárásaikkal mellett is könnyen érkezhettek a megvesztegetetés gyanuja, ha ők a perlekedő felektől fáradaimkért bármi nemét veszik is el a fizetésnek: a mult országgyűlésen váltótörvényeszeinknél megállapított pénztárak példájára állítassék a kir. városokban egy különös közpénztár, 's ebbe folyjon minden díjazás; a tisztviselőknak pedig rendeltessék illő fizetés, hogy a megvesztegetés ellen ne védelmezhessek magokat azzal, mikép ők rendes fizetéseikből el nem élhetvén, fáradságaikért díjt és ajándékot elfogadni kénytelenek. A dijak pedig annyival inkább közpénztárba fizetendők, mivel a tehetősök mintegy szegénynek tartva a dijaknak meghatározott mennyiségben lefizetését, azokat ha csak egy két forinttal is rendszeren pótolják, 's ezen pótlék már bére a részrehajlásnak, 's az eljáró bíró ellen gyanúra és bizodalatlanságra ad okot. Egy fillért se fogadjon tehát el az ítélő tisztviselő a perlekedőktől, hanem folyjanak a meghatározott díjak közpénztárba. Erre felhozott: mikép ez gyakorlatban kivihetlen. Mert a váltótörvényeszeknél ugyan, hol minden eljárást egy törvényszék végez, minden aprólékos fizetést könnyű ügyelet és ellenőrség alatt tartani; de ezt egyáltalában nem teljesítheti az igazságszolgáltatás több ágra osztásánál. Azonban még az is kérdés: ért-e ezelt a váltótörvényeszek a díjpénztár által? 's a dijakat elemfogadó tiszt nem fogadhat-e el ajándékot. Díjfizetéseknél kevés pénzzel vesztegetni igen bajos. De a díjpénztár felállítására a szegényebb perlekedőn sem segít, mert a szegényt egyiránt terheli a díj akárhova fizetessék az. Végre ha az ország azért viseli a közterheket, hogy fizetett hivatalnokai mindenkinek igazságot szolgáltatván, polgárainak személy- és vagyombeli biztossága felett örködjének, miért fizetessék ismét a perlekedők által közpénztárba perlekedési díj, így a díjfizetésnek nem levén semmi logikája, az egészen eltörölendő; ellenben ha a tisztviselőknak fizetettnek a dijak, ez által azok eljárásaikra e nagyobb ösztönt nyervén eljárásaikban szorgalmatosabbak lesznek. Felhozott még a közpénztár ellen, hogy e mellett a perlekedő kétfelő fizetend az igazság szolgáltatásért. — Egy városi követ, ha a díjpénztár iránt tett indítvány elfogadtatik, a tisztviselők fizetéseit szükségesnek látta országgyűlésileg elhatározni, hogy azokat a város önkénye szerint ne változtatgathassa, 's a kerületi választmányt e végett javaslatadásra megbizandónak vélte. Végre a díjpénztár iránti indítványt tevő megyei követ annak támogatására előadá: mikép illő, hogy a ki egyiránt fárada, egyenlő jutalmat nyerjen fáradságáért, mi a tisztviselőknak fizetendő díjak mellett meg nem állhat, bizonyítják ezt a kir. városokban jelenleg létező rendellenes aránytalanságok, mik szerint egyik tanácsbelit az elnöki önkény díjaztatni szokott foglatatosságokkal halmozza el, míg a másokra olly kötelességek tolatnak, mellyekért semmi díj nem jár, 's így ugyanazon egy rangu tisztviselők fizetése között nagy az aránytalanság. Ebben az elnöki önkényt egyedül díjpénztár korlátolhatja. Szóló azt hiszi, hogy a közelebb említett városi vélemény indítványával ellentétben nem áll, 's hogy a városokat a hivatalnokok fizetésének meghatározásában a törvényhozás nem korlátolhatja, ha a házi adó mennyiségének meghatározására nézve az országgyűlési korlát lerontatott, egyébiránt a főfelügyelő hatalom a tisztviselők fizetésének meghatározására is ki fog terjeszkedni. — A díjpénztári indítvány felett szavazatra kerülvén a dolog, az indítványt 24 megye 23 ellenében megdönté. Ellene szavaztak ezen indítványnak: Zemplén, Sáros, Gömör, Torna, Krassó, Soprony, Trencsén, Liptó, Hont, Somogy, Győr, Veszprém, Baranya, Zólyom, Fehér, Esztergom, Mosony, Pest, Tolna, Árva, Bács, Turóc, Pozsega, Szerém. — A 436 §ban elősorolt díjak némi kihagyásokkal 's alább szállításokkal a 18d. pontig helybenhagyattak.

November 6-án.

LXIII. országos ülés (a m. Fő-Rknel) Folytatván a legközelebbi mult ülés megszaktat tanácskozásai, ma már kevés új nézetek fejthetettek ki. Egy püspök a szönyegen levő kérdésekre nézve megjegyzé, hogy miután a törvényhozásnak nemcsak azt kell tekinteni mi legcsölszerűbb, hanem azt, mi a kivihető? tömördek tennivalónk mellett tanácsosabb volna előbb egy börtönrendszerrel tenni kísérletet, addig a törvényhatóságok

börtöneinek javítása szükségképen sikeritendő, ugyanazonban, hogy nem lehetvén a hatóságok kényére bízni, mellyik rendszert fogadják el — azon hatóságnak börtönei, mellyek már reformot szenvedtek, hagyassanak in statu quo, hol pedig még fogházjavítás nem történt, csak a törvényhozást illeti a czélszerű intézkedés. — Az utána felszólalt gróf igen helyesnek találja, hogy kísérlet nem egy, hanem mindkét rendszer szerint történjék, de némi kétségekre nézve felvilágosítást kíván, 's azért azon practikai kérdést intézi a m. FÖRRhez; vajjon mikép lesz lehetséges a hallgató rendszert behozni, mellynek fentartása oly testi büntetéstől függ, mellyet a Rk kárhoztatnak, t. i. a veréstől? mert ha a verés mint büntetés eltöröltetik, mi joga fogva lehetne azt mint házbeli fegyelmet fentartani? pedig annak eltörlésével a hallgató rendszer be nem hozható. Egyébiránt a scalára nézve rendszer vagyunk tisztában, 's itt előáll a kérdés: a hallgató-rendszer szerinti büntetés fog-e parificaltathatni a magányrendszer szerinti? vagy talán egy 3dik scallát kellene felállítani? Szólv a magányrendszerrel sokkal szigorubbann tartja mint a hallgatót. — Erre válaszul egy ns gróf megjegyzi, hogy a verés valamint a magány- ugy a hallgatórendszerrel is kikerülhet, egy harmadik scala megalapítását pedig szóló határozottan ellenzé, 's ugy tartja, hogy a bíró bölcs véleményében 's tapintatában kell bízni. A mi gr. A. G. indítványát illeti, ugy látja a m. FÖRRhez, hogy abban subjectiv logica ugyan van, de objectiv nincs; mert elismeri ugyan a magányrendszer tökélyét, azt el is fogadhatónak véli, de mégis próbát tart szükségesnek; de subjectiv logica a ns grófnak abban nyilatkozik, hogy a magányrendszerrel definitive határozni még nem akar. Szólv, mint már e napokban kijelenté, most is kívánja, hogy mindkét rendszerrel tételessék kísérlet. — Miután gr. A. G. indítványát egy érdemes báró, főleg azon tekintetből, hogy nincs elég idő arra, hogy a magányrendszer egyszerre életbe lépjen — melegen pártolá; — egy fiatal gróf oda nyilatkozott, hogy egyik rendszernek a másik feletti elsőbbségét el nem ismerheti, mert igaz ugyan, hogy a magányrendszer mellett szóló rabnak büntetésaitól eltávolításával annak magabizalomára, így, minthogy a lelkesek is könnyebben hathatnak rá, erkölcsi javulás eszközölhető, de még korán sincs eldöntve, a nemzetek különböző jelleme mily rendszert kíván? és mellyik rendszer jár több költséggel? azért szóló mindkét rendszer szerint kíván mintabörtönt, de ugy, hogy azok felállítása előtt a hatósági fogházak javitassanak. — Azon gróf, ki előbb a hallgató-rendszernek testi büntetés mellett lehető fentartása iránt tön észrevételt, sajnálattal említi, mikép ebbeli aggodalmát még eddig egy szóló sem szünteté meg; 's ujjlag megjegyzi, hogy főkérdés az: vajjon lehet-e hallgató rendszert behozni, miután az mindenütt Európában csak a korbács, mint fegyelmi büntetés mellett tartatik fen. — Egy ns gróf következtetéséről valóla gr. A. G. indítványát részint azért, minthogy oly rendszert, mellyel kélyesbet el nem ismer, csak próba gyanánt akar behozni, részint, mivel az ekkép jönnek vallott magányrendszer a törvényhatóságok kebelében életbe-leptetni nem kívánja; 's ugy tartja szóló, hogy akár egyik, akár másik rendszert nem próbákép, hanem tettelesen kellene behozni az országba; ha azonban ebbeli véleményével kisebbségben maradna, B. megye főispáni helyettesének előadása mellett szavaz. — Két nyilatkozat után, mellyek egyike pártolá, másika ellenzé gr. A. G. indítványát, maga az indítványozó gróf szólalt fel, 's javaslata védelméül előadá, mikép abban sem subjectiv, sem objectiv következtetés nincs, mert egy részt szóló az országos választmány tagja levén akkor is illy értelemben nyilatkozik, mint most; más részt pedig meg kell jegyezni, mikép e kérdésben kettő közt van a választás: t. i. a positiv ros, 's a theoretcai jó közt. A magányrendszernek csak teoriáját ismerjük, 's körülményeinkhez mérve attól tarthatunk, hogy talán nagy kegyetlenségekre is fajulhat. Az érd. gróf, előadása fonalan kinyilatkoztatá, mikép ő a hallgató-rendszerrel sokkal károsabbnak tartja, mint fogházain jelen állapotját, mert azonkívül, hogy az illy módon elzárt rabok sorsa sokkal súlyosabb volna, emberibb alakítása mellett is a közbátorság nem mozdíthatnék elő; — a magányrendszer pedig, mellyet mint már előbb mondá, csak elméletből ismer, körülményeinkhez még csak alkalmaztatni kívánja egy mintabörtön felállításával, 's ugy hiszi, hogy a Rk javaslata elfogadása mellett talán 3—4 év múlva az egész pénzt hiába fogtuk kiadni, mert a magányrendszer hatása talán nem oly kedvezőnek mutatkozik, mint reméltük. A mi végre B. megye főisp. helyettese abbéli véleményét illeti, hogy a törv. hatóságok szabadságukra kellend hagyni börtöneiket a legjobb rendszer után építtetni, akkint van meggyőződve szóló, hogy itt ez

intézkedés egyenesen csak a törvényhozás körébe tartozik, 's a törv. hatóságok kénye 's kedvére börtöneik mikénti építését bízni nem lehet. — Egy érdemes báró azon kérdésre: vajjon miként lehet a hallgatórendszert bot nélkül felállítani? felelni kívánván azt jegyzi meg, hogy ha a magányrendszerben kényszerített munka hozatik be, szinte fegyelmre lesz szükség, ámbár testi büntetés nem az egyedüli eszköz; annál inkább nélkülözhető ez hallgató-rendszerrel, hol még hátramarad — ha csakugyan súlyos bűntetésnek tekintetik — a magán-elzárás. Egy más érdemes szónok azért ellenzé gr. A. G. indítványát, 's így a magányrendszer szerinti mintabörtönt, minthogy azzal, mi már általánosan czélszerűnek ismertetett, kísérletet tenni vajmi felesleges. — Ellenben számos mgos ur nyilatkozik az egyedül magányrendszerbeli mintabörtön felállítására mellett, rövid, 's részint már előadott gyámokkal támogatván e. ö. adásait. — Végre szót emelt Nádor ő fensége 's oda nyilatkozott, hogy miután gr. A. G. előadása többséget nyert, ő fenségének nincsenek hozzá észrevételei; de azt tartja, hogy a FÖRRk. egyes akarata, miszerint a törvényhatósági börtönökre nézve intézkedés, tételessék, 's megvallja fens. szónok, hogy előtte a költség, ha mindjárt nagyobb is, eldöntő nem lehet, csak czélra vezessen az intézkedés; az illy törvényes intézkedéshez, ugymond, mely a közjót, honnak bátorságának biztosítását 's embertársaink javulását célozza, én szívesen első járulok. Ő fens. gr. A. G. előadásának végső pontját, mely t. i. a hatósági börtönök miként leendő javítására vonatkozik, szükségesnek tartja még akkor is, ha a KK. és Rk javaslata egész kiterjedésében fogadtatott volna el; annál inkább szükség illy provisio az átmeneteli időre, mig t. i. a magányrendszer az egész országra kiterjeszthetik. Annál fogva ő fensége ugy tartja, hogy a főrendi váltáblánál jelenlegi kiterjedésű volna, mikép a felső tábla távol van azt akarni, hogy a törvényhatósági, nagy részint igen ros állapotban levő börtönök in statu quo maradjanak, sőt kívánják azoknak czélszerű javítását; ez intézkedést pedig csak ideiglen akarják tenni, mig t. i. ezen mintabörtön sikeriről a legközelebbi országgyűlésnek jelentés lesz tennő, a mikor ha ezen rendszer általánosan az egész országra czélszerűnek mutatkozik fog, ez az egész országra kiterjesztetik. — Miután ekkint a m. FÖRRk egy mag. rendsz. szerinti mintabörtön felállításában megállapodnak, Nádor ő fensége az országos választmány által készült börtönrendszer azon részit, mely a kerül. börtön belső elrendezését tárgyalja, tűzvén ki a legközelebbi tanácskozás tárgyal, az ülést elosztatá. —

November 6-án.

XCVI. kerületi ülés. (Kezdeté d. e. tizedfél óraker)
(Előkök Zsitvay (Szerem), Erős (Szabolcs) megyei kövelek, kerületi jegyző Szentkirályi, Naplóvivő Botka.)

A dijakról szóló VIII. résznek hátralevő pontjai és §§-ai az előbbiekhöz hasonlólag némi kihagyások és alábbszállítások mellett helybenhagyattak. Az örökös elalásoknál fizetendő laudemiumról szóló 37d. pontnál, több város kívánta, hogy mivel ezen laudemium egy részét némely városok szent czélra, névszerint pedig kórházak fentartására fordítják, hagyassék meg erre nézve a városokban eddig divatozott azon szokás, miszerint minden forinttól egy krajczár vétetett laudemiumul. De ezen kívánt mellőzésével 100 forinttól 1 forintban állapított meg a laudemium. — A 437 §ban egyenként fognak elősoroltatni azon dijak, mik a városi pénztárba fizetendők, valamint azok is, mik az egyes tisztviselőket 's a perbeli eljárásra befolyó mellékszámilyeket például tanukat és becsüsöket illetik. — A IX. részben foglalt utasítás a jelen rendszer életbe-leptetéséről változás nélkül meghagyatott. — A közigazgatási szabályok összevezetése végett e részben javasolt országos választmányra nézve megjegyztetett, hogy ha ezen szabályok életbe-leptetése az országos választmány jelentésétől fog felfüggesztetni, jelen rendezési törv. czikk a jövő országgyűlésig életbe nem léphet. Mire kijelentetett, hogy a tervezett választmány csak értekezés végett levén kiküldve, az asabályok foganatba vételét nem hátráltathatja. E szerint bevezetvén a kir. városokról szóló törv. czikknek kerületi tárgyalása: egy megyei követ indítványozá, hogy az új szerkezetnek mielőbbi leiratása után azon fő elvek, miken alapszik e jelen törvényjavaslat, egy különös üzenetbe öszveszedvén a FÖRRkkel közöltessék, hogy ezek iránt a két tábla mielőtt tisztába jövé, a jelen törv. czikk megállapításának útja előre kiegyenlítették. Erre megjegyztetett, hogy az indítványozott különös üzenet csak akkor küldhetik át, ha a szavazatok kérdése is el leendő döntve, midőn ezen üzenettel az egész törv. javaslat átküldendő leszen; most pedig a kerületi ülésekben módosított szerkezet átnézése következik. Az érintett megyei indítványok tárgyalása csakugyan akkorra halasztatott, midőn az új szerkezetnek átnézése bevezetetik. Így az ülés 11 óraker szét oszlott.

Országgyűlést rövid közlések.

November 7-én 97ik kerületi ülés, mellyben napi rendben voltak a kir. városokról szóló törvényczikkben kerületileg történt változtatások hitelesítése. — Ezt megelőzőleg egy megyei követ azon indítványt nyújtá föl, hogy az országgyűl. költségek fizetéséről országgyűlési rendelkezés tétessék, 's kívánta ezen költségek terhét minden országgyűléskor a nemességre rovatni. Ezen indítványt csupán egy követ ellenzé teljesen, a többség pedig csak az indítvány jelenbeni tárgyalását nem találá helyén 's így végre mellőztetett. — Ezután egy követ intézkedést kívánt a kerületi napló iratása iránt, mit többen pártoltak 's kir. személynek ő exelja a ker. elnökök által felszólítottatni határozatott, hogy nádor ő fenségénél az e tárgyban már rég átküldött üzenetnek minél előbbi fölvetését kieszközölni méltóztassék, 's csak akkor, ha e tárgy balszerencsével visszaküldetnék, lesz helyén czélszerű intézkedések fölött tanácskozni. Végre a városokról szóló törv. czikkben kerületileg történt változások hitelesítése került szőnyegre; több pontra nézve a jegyző új szerkezetű javaslat — készítéssel bizatván meg, a megállapodás más napra halasztatott. Részletebben jövő számunkban.

Nov. 7-én 64d. országos ülése a mgos FÖRRnek Folytatattak a büntető munkálat fölötti tanácskozások az 51d. cikkelyig. Legfontosabb kérdés volt a rabnak dollagali foglalkozása. Elhatározatott, hogy a rab minden esetre munkával foglaltassék el magányban; azt pedig az igazgató határozza el: szakmányban vagy szakmányon kívül dolgozzék e. A munka pedig ne tartassék büntetésnek, hanem inkább mind anyagi mind erkölcsi tekintetből jóléteménynek.

November 8-án 65l. országos üléseben a mgos Főrendeknek folytatattak a tegnapi tanácskozások; különösen a 60d. §nál, mely a rabnak a munkahérből illetőségét tárgyalja, ágaztak el a vélemények. Végeteztetett, hogy az egész munkahérből — szakmányban vagy mint önkéntesnek — egy negyedrésze takarítottassék meg a rabok számára. A 93 94 95 's némi ellenvetés utánja 96 §ban kiszabott büntetések is meghagyattak. — A VIII. fejezet, mely a törv. hatósági börtönökről rendelkezik, jövő ülésre halasztatott.

Ugyan e napon 98. kerületi ülés. A multnapon történt módosítások ujjlag felolvasatván 's megállapítván, folytatott a 99 szakasztól kezdve a módosítások hitelesítése egészen a 361d. szakaszig. Mielőtt az ülés eloszlott, jelenté a kerületi elnökség, hogy tegnapi megbízatásban eljár 's személynek ő exelja megígérni méltóztatott, hogy a kerületi napló iránti üzenetnek a FÖRRdi táblán minél előbbi fölvetele végett a főséges nádorhoz járulni fog.

Él. r. városok köréből.

Ujjvidék novemb. 6. — A napokban nagy halottunk volt, 's mégis örvendve tomettük el azt, — 's ez a pestvárosi ismeretes körlevél vala, melly lelkes tanácsunk 's választó polgárságunk által félrovetettvén levéltárunk iráshalmazai közé vándorlott. Igen, mi nem vagyunk ellenségei a polgárságnak, mi ohajtjuk, hogy az visszahelyeztessék ama jogokba, mellyek törvény 's igazság szerint egyiránt illetik: — 's mi ama 16 vokssal, mellyet a RR. adni akarának, örömet megelégszünk. —

Zombor. November hó 5-én a mult évi tisztválasztás nálunk egy kis mozgást szült — melly az életnek jele — de csakhamar régi szokott tespedés eldorodójába vonulva csekély részvét mutatkozott a közügyek iránt. Most azonban a kir. városok reform-kérdése ismét villany gyanánt szolgál, kivált néhány egyének fölébressztésére; — nálunk a hat évi restauratióval nem tudnak megbarátkozni, — ugyanazért Pest városa levelét a nemmes tanács nagy készséggel 's örömmel üdvözlé, mi több az anyautasítás ellenére, mellyben a hat évi tisztválasztás elfogadtatott, most a beltanács a választó polgárok elmellőztével — a mint rebesgetik — pótlékutastást akar küldeni Pest városa levele érdekében, az gondolván: jobb a jelen örökség a változó sorsnál! — A polgárság ellenben vagy is a kultánács Pest levelét komolyan félretette. Mi lesz ezen meghasonlásból, vagy tán majd összepontosulnak az érdekek? nem tudhatni. Nálunk a legérdekesb kerkérdések utasítás-adásáról a közzőség igen keveset tud, mert a nyilvánosság illő kelleke elmellőztével gyéren jut köztudomásra. —g—

Külföldi hírek.

Spanyolország. A congressusban Las Navas gr. ós Narvaez közt az országos szabadságokat és védőt illetőleg keletkezett szóvita kihívást vont maga után. A tábornagy Rosiolano, a gr. pedig Pertillo dandárnokokat választák tanujukul, kik mindketten követek. A párvialad azonban alkalmasint elmarad, minthogy a követek egy békéltető bizottmányt neveztek ki keblükül. A párbaj egyébiránt Spanyolországban most igen gyakori.

N. Britanniá. Angol lapok azon ünnepelet irják le, mellyel Victoria királynőt és Albert hget Cambridgoban fogadták. Az ez alkalomra állított diadalívek egy-

kén e szó „isten hozott“ fehér és piros rózsából volt kicsinálva; a kivilágítás 's tisztviselők hódolatnyilvánítási sem hiányzottak. — Sir R. Peel oct. 24-én Tamworth városában, mellynek az alsóházban képviselője, a bérlőtársulat évi első lakomáján elnökölt. Ő pártfogója e társulatnak, 's hosszu beszédében tanúsítja az érdeket, mellyel a földművelés előmenete iránt viselkedik.

A Times és Chronicle az olasz ügyekkel foglalkodnak. Szerintök a római udvar igen megszorították azon előterjesztések által, miket ugyanazon időben Ausztria és Franciaország hozzá intéztek, figyelemzve őt az egyházi álladalom kormányzati hiányaira, mellyeket kijavítani kellene, minthogy a pápabirtokbeli folytonos elgületlen-séget ezeknek köszönhetni. A Times azt hiszi, hogy akár nyomuljanak be most a pápai álladalomba ausztriai hadak akár nem, a közbejárulás mindenestre jó hatást szülend.

A M. Chronicle dublini levelezője szerint Dublinban azon hír szállong, mintha a kormány az O'Connell és társai ellen kezdett pört letétni szándékoznék. Minck azon okát adják némelyek, hogy az ellenőki főtanúk vallomásaiban igen sok hiányosságot vettek észre, mások pedig azt mondják, hogy ez azért van, minthogy a kormány jobbnak látja kényszerítő helyett kibékülési politikát követni. Az irlandi hadak azonban napról napra szaporítottak; de egyszersmind a repeal mozgalom is előre halad. — A repealerek választmányában, mint mondják, igen zajos jelenetek történtek, O'Connell néhány híve kijelenté: mikép neki nem engedelmességek, ha csupán tartományi gyűlést fog tartani. A tartományokból érkezett tudósítások még jobban megszeppenték. Itt ugyanis minden forrongásban van, 's csak azon együgyű szeresheteni csilapulást, ha kijelenti: mikép a repealal nincs fölhagyva, de sőt mi hamarabb kivágya lesz. Kétes azonban: vajjon szelíd eljárás mellett megtarthatja-e azon befolyást O'Connell, mellyet — mint maga is megvallja — azzal szerzett, hogy első föllépése óta mindig zajosban dühöngött és szitkozódott másoknál.

Olaszország. Nápolyi levelek szerint oct. 10-én ott nagy földrengést tapasztaltak. A Vesuv teljes lángban áll, 's a nagy számmal előseregülő idegeneket a nagy kitérés fölséges játékaival kecsgetteti.

Görögország. Görögország jelen helyzete az idegen diplomatikai ügyöknök részéről igen nagy ovatoságot kíván, ha vaktában egyik vagy másik párt kezére nem akarnak dolgozni. A propaganda a nélkül is igen nagy előmenetelt tett, habár célját a respublicit el nem érte, 's felfő hogy az alkotmányos pártot diadalt veend. A nappisták, kik a hatalmat nyilván kezökhez kaparították, önmunkájok sikerülhetésétől visszajedve, fölhagytak szándékjokkal a jelen királyságot megbuktatni 's újat alapítani. Megjegyzendő, mikép a nappista lázongások koránsem nyerték meg azok helybenhagyását, kiknek javára kezdettek. Katakazi viselőt, ki ezen párt főnökeivel szoros szövetségben áll, sohasem fogja udvara helybenhagyhatni, és a sept. 15-eki eredményeket alkalmasint csak Anglia és Franciaország szentesítendő meg.

Törökország. Bibesco hg. oct. 16-án von busaudentiát a szultántól, ki őt ekkor brillánsokba foglalt arczképével ajándékozta meg. Mintegy oct. közepén a fővárosban és környékén nagy károkat okozott a felhőszakadás. Az utcaközvet sok helyütt fölbomlott, az utak egészen elromlának, a baltalmáni új köhidat az árhoam elhordta, 's több ház összeomlott.

Egyesületi közlések.

A kisdedóvó intézeteket Magyarországon terjesztő egyesület központi választmánya a képző intézetekben megürelt két segélydíjas helyre folyamadókat ezennel oda figyelmezteti, hogy szükséges bizonyítványokkal 's ajánló-levéllel ellátott folyamodásaikat legfeljebb f.

évi november 15-keig az alulírt tükárnál személyesen beadni ne terheltessenek. — Egyszersmind bizodalommal, 's tiszteletteljes kérelemmel járul a választmány azon t. cz. urakhoz és asszonyságokhoz, kik netalán alkalom hiány miatt részvény tartozásaikat eddigelé be nem fizethették, méltóztassanak azokat egyesületi pénztárnok Antal Mihály urhoz a közlő pesti Leopold vásár kedvező alkalmával felküldeni. A választmány határozatából Stuller Ferencz egyesületi tükár; laka ujtér Ürményi ház.

A pesti szegénygyermek kórház fölépítésére ajánlott kegyes adakozások első jegyzéke. Öcs. kir. apostoli Felsége, kegyelmes urunk: negyven négyszögöl budafoki dupla építőkövet; Kecskemét városa: 10 pftot; Medec József, elhunyt hitvesének végrendelete következtében: 10 pftot; a veszprémi káptalan főtitkár Russek József kanonok ur által: 120 darab nögyléti sorsjegyet; Stáhlly Ignéz, országunk főorvosa 's magyar kir. helytartói tanácsos: hat aranyat. Pesten. nov. 7. 1843. Frankenburg Adolf egyes. tükár.

A pesti műegyesület f. évi november 19-én déli-élti 9 órakor a nemzeti Casinóban, ezen intézet utján alakulása üsztek és az igazgató-választmány választása végett, közgyűlést tartand, mellyre minden t. cz. egyesületi tagok megjelenni tisztelettel kéretnek. Közli Ritter Sándor, egyesületi tükár.

Pest és a „Pesti Hírlap.“ *)

A „Pesti Hírlap“ becses szerkesztője maga vállal meg valahol, hogy ő nem tud elménczkédni, és még is 290 számu vezércikkének kezdetén erőszakot követ el magán, és merő elménczelen természetét, mint egy rossinaute-ot, erőtelen ugrásokra sarkantúzza. Neki rohan mint a ruca, midőn versenyt akar futni. A lehetetlenség elérésének viszketege, politiai törekvéseinek gyöngöcsöge oldala megint oda csábítja őt, hogy az elménczég tarka lepkéje után kapkodjon. Ő is osztzik a nagyelmék sorában, Kant kecses táncosnak képzelé magát, miért tartaná a becses szerkesztő ur gondolatjait kevesebb mozgókonyaknak Kant lábainál? Ő esodálja, hogy Pest város olly sokáig hallgatott; de mi van ezen esodálni való? hiszen azt tudta, miként a „Pesti Hírlap“ a politika mezén regényesen lépett föl 's ott lovagi tényeket vitt véghez, mellyek minden világot megkímélének a bajos politicába való elegyedés fáradságától. Miután a becses szerkesztő ur az elménczég fejezetét elkészíté, más társas erőnyhez jut, értjük a szerénységet. Midőn a köznemeség egy kissé igenis hatályosan nyilatkozott az adózás ellen, és Zala vármegyében vétkes események adták magukat elő, akkor a „Pesti Hírlap“ egész komolysággal oda nyilatkozott, hogy az adókérdés előmozdítása megközelített stadiumát egyedül a sajtó törekvéseinek, és természetesen főleg azon sajtónak köszönheti, melly a „Pesti Hírlap“ eszméit terjesztgeti. Most megint kényszerítve látja magát e lap azt állítani, hogy az országgyűlésnek a szavazati jog feletti eredménye az ő műve leend; de mi azt gondoljuk, ha ezen eredmények az adókérdésnek eredményeihez fognak hasonlítani, ugy a „Pesti Hírlap“nak az öndicséreten kívül másból kevés juthat osztályrészü. (Vége köv.)

Nyilatkozás. A nemzeti színház igazgatójával t. cz. Bartay urral többé semmiféle viszonyba jöni nem akarván, e lapok utján kénytelenittem kinyilatkoztatni, hogy azon jutalomjátéktól, mellyet az említett igazgató ur nekem 's társaimnak ígért — önkényet elallok. Pest S. nov. 1843. Veszler Sándor.

Hírlapi kalászkok.

Pesti Hírlap (298.) Vezércikk: „A megyék.“ — E közlésnek célja — mint bevezetése vallja — a megyei kicsapongások iránt általános néhány igénytelen észrevétel közleni. 'S ezen igénytelenség szörnyen felszigazott igény-nyilvánodásban jelentkezik azon „bizonyos urak“ ellen, „kik magokat conservatíveknek nevezik.“ A cikk folytán többször vesz alkalmat az igénytelen író ezen urak „grand seigneur“ tekintete ellen kikelni, mivelhogy — az igénytelen író szerint — csak azt tartják bölcsnek, mit ők mondanak, 's viszont roppant

(* Beküldetett.)

Szerk.

„igénytelen“ — „grand seigneur“ fenhargon észrevéti vagy inkább harsogtatja: hogy csak abban van „practicus“ ész, mit pártja, sőt ő maga kitalál. Mind szép lehet ez, de igaz-e egyszersmind? 'S ha szép is, igaz is, tán mások gúnyolása nélkül is az lenne? — No de hagyján; nem először duzzant kedve a P. Hírlapnak a grand seigneur és nem grand seigneur conservatívek ellen ugy declamálni, hogy a tömegnek tömjénezen; azonban mindig „gyanúsítás nélkül“ Hony soit qui mal y pense“ — Dologra tehát. A cikk tartalma főbb vonásokban ez: Roszaltatik némelyek azon gondolatja, hogy a megyei szerkezet egy feloszláshoz közlő beteg test, hová capacitásokat bevenni nem elég, hanem incapacitásokat ki is kell lökni, 's ezen alapon kell a megyéket még pedig azonnal haladéktalanul gyökeresen reformálva coordinálni. Erre nézve ismétli a szerénytelen- 's igénytelenségéről világszerte ismeretes író a conservatívek által is annyiszor mondottat: hogy ha „mi“ nem sietünk a megyei rendszert a szabadság érdekében coordinálni, majd fogják „mások“, de nem a szabadság érdekében, coordinálni. Ezután mondatik, hogy a megyéket az ugynevezett incapacitások kirekesztésével most rendezni nem lehet, mert — nem lehet t. i. mivel mit a nemesség nem akar, sem országgyűlésen, sem megyében nem létesíthető. Ez bővebben fejtegetetik. Valódi feladatnak mondatik; a nemesség mellé más tényezőket is cselekvősébe tenni, mellyeknek segítségével a gyökeres rendezés, vagy is a képviselői rendszerré alakulás lehetségessé válik. Üdvözlö a ker. választmány nyilatkozatát a képviselő iránt, melly még most, míg az egész népre ki nem terjeszthetik, nem cézirányos; sajnálná azonban, ha a választásokra nézve a nagy tömegek egy helyre nem esodítésének elve alapul nem vétetnék; sajnálná, ha a kiválságot községek képviselőinek test nem adatnék, hanem csak egy szavazati árnyék az ezernyi személyesen szavazók közt, sajnálná végre, ha a követválasztásokra nézve az országgyűlési verificatió eszméje egészen elmelőzöttetnek. 'S íme ez az, miről különösbbe kíván szólni. 'S itt mondatik, hogy hol autonóm helyhatóságok nincsenek, ott az egyéni szabadságot a közállomány egészen absorbeálja; azért Franciaországban nincs valódi szabadság; nekünk ellenben alkotmányos létünk ezen sarkallik, 's csak ki kell fejteni illően, hogy a szabadság lehető leg-sikeresebb örjt bírjuk. Kettő kívántatik: hogy az egyének szabadságát ne absorbeálják municipalitásaink, 's hogy autonómiajuk anarchiává ne fajulhasson. Kik a törvényhozában egyesült nemzetnek sem akarnak a municipalitások felett felsőséget engedni, azok a megyék önállóságát veszélyeztetik. Oda jutottunk, hogy a megyék magok kívánják a kormány avatkozását, a kormány avatkozási hajlamának ellenére; 's a jóakaratu kormány kénytelen avatkozni, hogy a szabad választás föltt örködjék. De jöhet kormány valaha, melly tán kapva kap az avatkozáson. Nem várhatni arra, hogy a megyék majd saját seibeiket úgy is meggyógyítják, azért mulasztatlanul megkívánja a megyék autonómiajának érdeke, hogy a követválasztások feletti bíráló hatalom a municipalitások összegében, vagy is a KK. és RR. táblájában öszpontosíttassék. A követi karnak minden panasz közbejötté nélkül is kellene verificálni; ez pontos követválasztási szabályzat nyomán 's eskütszéki bíróság előadása után történjék. Csak legyen verificatio, nem fogunk megválasztásra költeni haszontalanul. „A megyék autonómiaja pedig mentve lesz — ezek a cikk végsőszavai, — mert ha a törvénytelenül választott követ csakugyan bírja a többség bizodalmit: szabadságában lesz, őt újra törvényesen megválasztani;“ ez egyébiránt most is szabadságában van.

Jelenkor. (89 sz. „Két garas“ cikk folytatása más-korra ígértetik. — E számban „Uj találmány-ról olvasunk jelentést, mellyet Popovics Láz. aradi hazánkfa 's a bécsi polytechnicum egyik szorgalmatos növendéke terjesztett elő a dunagözhajózási igazgatóságnak, 's melly-abban áll, hogy csekély vizálláskor bármi terhes hajó 6-7 söt több hűvellyel is fölbe emelhető. Üdvözlöjük a találmányok sorában e hazai észszülemény!

Nemzeti ujság (143. 144.) Főcíkkéi niucsenek. Hírnök. (88.) Melléklapjában a „Szabadunk“ban bevezetetik az „Elfogulatlan elmélczés“ a zsidókrul. Erdélyi Híradó. (88.) Semmi feltűnő. Mult és Jelen. (88.) Toldalékjában „Finland“ becses ismertetés.

Igazítás. Lapunk legközelebb mult számban 737 lap. 1 has. 35d sorban e helyett: „s lapjaink... számban“ olv. „lapjaink 76d számban.“

Szerkesztő: Szenvey József.

HIRDETÉSEK.

26) **Árverési hirdetés.** 2-2
Báró Eötvös Ignéz és nője báró Lilien Anna csodlőmegéhez tartozó sz. kir. Buda városában, Krisztinaváros 345. sz. alatt fekvő ház, a hitelezők választmánya határozatainak következtében f. év november 16-án budai telekbírói hivatalban reggeli 10 órakor árverés utján legtöbbet ígérőnek fog eladatni. Pesten 1843dik évi november 1-jén.

Jelenffy Agoston mint a tömeggondnok ur meghatalmazottja.

(*96) Egy a honi törvényekben jártas, jó erkölcsű egyén, — ha lehet, ügyvéd — kerestetik, egy nemes ifju mellé, kinek kedvező föltételek mellett a honi törvénytudományban magán-tanítóul és kalauzul szolgáljon. Bővebben értesülhetni a Világ szerkesztőségénél. 2-2

(*93) Abaujmege Villmány helységében 5 kövű malom haszonbérbe adandó, árverése nov. 30-án a helyszínen. 2-2

(*98) Spiritus kerestetik. 2-2
Alólírtnak, a hivatalos kezelése alatti csapszékerek nevezetes mennyiségű jőféle spiritusra levén szükségé, azon t. cz. uraságok és tisztségek, kiknek illy szállítást vállalni kedvök volna, sziveskedjenek alulírtat a szállítási szándéklendő mennyiség és szállítási egyéb feltételek iránt bérmentes levelek által körülmenyesen értesíteni. Nyiregyházán, october 28. 1843. Thury György, számtartó.

(21) Kész misemondó-ruhák 4-3

Hirsch Ferencz selyem 's divatáros boltjában legjutalmasabb áron kaphatók, továbbá selyem, arany, és ezüst himzetű gyönyörű nehéz templomi szövetek diszítványokra, damasz szövetek zászlókra, 's egészen nehéz violaszín 's vörös grosdenaples, moire és övszalagok — Pesten a vacziutczában a „Szarvas hozo“, hol mindenféle megbízatás is elfogadtatik mindennemű templomi diszítványra, menyeezetre, püspöksüvegre, velumra, biretre, albára, szemfödélre, ostya-zacs-kora 'stef. jutalmas és gyors szolgálattal mellett.

Nyilvános köszönet.

Agg napjaimban — a harc mezéjen és köz szolgálatokban töltött életem alkonyán — a véginség

és nyomor küszöbére valék helyeztetve beteges nőmmel és szegény gyermekimmel együtt. — Istenhez imádsággal, föltótságu hg. Bathyanai Fülöp t. cz. kegyelmes uramhoz kérelemmel folyamodám, és a nagylelkű, nemes jellemű herczeg — ki a haza szükségét áldozatokkal, szegény embertársait adakozásokkal felségíteni ezer példálakkal tanúsítja, mindig kész, — kegyes vala nekem a sors csapási által lesújtottnak, — egyedül felebaráti irgalombul — mert kegyelmére érdemetek szerezni alkalmam sohasem volt — 1711 f. 15 kr. v. cz. világos és megítélt pénztári tartozásomat elengedni. Jelen ajándék engem csaladostul olly állapotba tesz, hogy a jövőndőbe teljes nyugodalommal tekinthetek, és csekély javaim gyümölcsöt békesen élvezhetem; — áldott, ezerszer áldott legyen tehát ő Hercezsége, ki családomboldogságának teremtetője, 's kinek nagylelkűségét nyilvánosan is meg köszönni szent kötelességnek tartom. Költ Kanizsan october 19-én 1843. Kozáry Imre, várostanácsos.

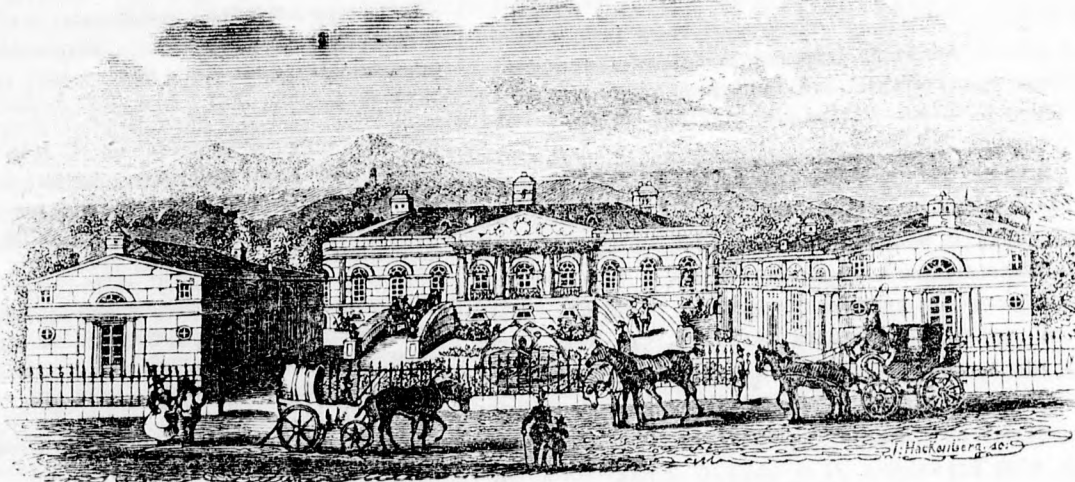
É r t e s í t é s.

Jövő hónap 1- és 15kén

történnek a huzások

a cs.kir. számlotteria szerint 90 számmal alkotott nagy kettős sorsolatterv által megnyerhető

mödlingi 32. sz. a. palota

és a riedi 5 realitásra,

300,000

vált. forint megváltással,
és egy fél

MILLIO

150,000

váltó ftnyi összes dotatioval készpénzben, felosztva következő találókra:					
200,000	12,000	5,000	3,000	2,000	1,400
frt	frt	frt	frt	frt	frt
200,000	12,000	5,000	3,000	2,000	1,400
100,000	10,000	5,000	2,800	2,000	1,200
30,000	8,000	4,000	2,800	1,500	1,200
25,000	7,500	4,000	2,500	1,500	1,175
15,000	6,000	3,000	2,500	1,400	1,000

's összesen **187,555** v. ftot nyerő **25,186** találókra,

és ezeken felül a hozzáadott 1839. cs. kir. status-kötelezvények, valamint 1836ki herczeg Esterházy-féle sorsok is nyerhetők, mi által az egyetlenegy bizonylevél (certificat) tulajdonosa a mödlingi palota kijátszásánál a **jövő hónap 1- és 15kén** igen tetemes összegeket nyerhet.

Ezeknél fogvást siet alulirt kereskedőház a t. cz. közönséget figyelmeztetni: miszerint elsorsolása bizonyleveleinek megszerzésére még a legkedvezőbb alkalom vagyon, mivel a **jövő hó 1- és 15kén** tartó rövid határidő mihamarább eltelik.

Tevédések eltávolítása végett szolgáljon figyelmeztetésül, miszerint egy ternő és ambó találhatására a bizonyleveleken levő számoknak nem kell azon rendben állaniok, miszerint azok a huzásban kivételnek, hanem a kihuzott 5 számból 2-, vagy 3nak kell a certifikatumon lenni, miáltal ezen lotteriában már csak **2 egyes szám által is** bizonyosan nyerhetni.

Bécs, november 15-én, 1843

Pann Alajos

(belváros Weihburgutca 908 sz. írószoba első emelet)

Sorsjegyeket ezen nagy Realitások lotteriájához kaphatni Pesten

Lueff M.-nek

a „Minervánál” címzett kereskedésében a Kristófféren.

Gőzhajók indulása

Pozsony és Bécs-felé

mindennap reggeli 7 órakor.

Mohács és Eszék felé minden pénteken reggel

Zimony és Drenkova felé, november 6-án

12. 15. 20. 24. 29. órákor

(A két rakhajó „Erős” és „Herkules”, míg az idő engedendi, Pest és Drenkova között járand.)

Török- és Oláhországba küldendő fuvarok a gőzhajók által csak Orso vára szállítanak.)

Minden akadály és alkalmatlanság elhárítása végett, minden t. cz. utas nyájasan kéretik, még az elindulás előtti napon pogyásának átvevési nyugtatóvány mellett a gőzhajó-hivatalban átadására.

Pesten, maj. 9. 1843. **A Gőzhajó-hivatal.**

Gabona-ár váltó garasokban.

Tisztában	Készre	Rozs	Árpa	Zab	Kukorica
105-120	61-72	35-63	45-50	40-46	48-54
80	62	44	25	20	37
60	50	—	28	20	35
47-60	—	33-34	24-25	24	44
60-70	37-40	30-35	25-27	17-20	28-32
52-57	40	—	—	22	37
70-88	—	53-63	40-46	34-40	40-48
80-84	—	55-58	38-40	27-30	—
68-80	—	46-48	35-40	29-30	40-42
70-112	—	54-64	34-35	33-39	56-64
80-112	—	60-70	48-52	40-44	50-78
—	67	52-55	—	30	—
80-90	—	52-58	46-50	24-30	66-89
—	55	22-26	—	20	—

Pénzkelet.

Bécs, nov. 7kén 1843.	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelez. középára	110
4 pcent. " " " "	100
3 pcent. " " " "	75
1834ki statuskölesön (500 frt)	730
1839ki " (250 frt)	288 1/2
1839ki " (50 frt)	—
Bécsi bankköt. 2 1/2 pcent.	—
" 2 pcent.	—
Bankrésvények darabja	1657
Esterházy-sorsszám	543 1/2
Császári arany	103 1/2

Dunaviz-állítás.

Budán, nov. 10kén reggel: 6' 3" 9" 0 fölött.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomatja Trattner-Károlyi. Uri-utca 453.